

Ministerul educației, culturii
și cercetării al Republicii Moldova

Centrul Educațional
PRO DIDACTICA

CULTURA BUNEI VECINĂȚĂȚI

CURRICULUM PENTRU CLASELE I-IV

(Disciplină opțională)

Chișinău, 2017

Coordonator: Viorica Goraș-Postică, dr. hab., prof. univ.interim.

Autori:

- Daniela **State**, învățătoare, grad didactic superior, IP Liceul *Columna*, Chișinău
- Margareta **Aradjioni**, doctor în istorie, cercetător coordonator, Institutul de Tehnologii și Conținuturi Inovative în Învățământ, Ministerul Educației și Științei al Ucrainei

Consultanți:

- **Alla Nikitcenko**, doctor în științe pedagogice, conferențiar universitar, consultant superior, Ministrul Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova
- **Elena Tulba**, specialist principal, Direcția Generală Educație UTA Găgăuzia

CUPRINS

Preliminarii	4
I. Concepția disciplinei opționale <i>Cultura bunei vecinătăți</i>	6
II. Competențe-cheie/transversale	13
III. Competențe transdisciplinare pentru treapta primară de învățământ	14
IV. Competențele specifice disciplinei <i>Cultura bunei vecinătăți</i>	16
V. Repartizarea temelor pe clase și pe unități de timp	17
VI. Competențele specifice disciplinei, unitățile de conținut, activități de învățare și evaluare	19
VII. Strategii didactice: orientări generale	53
VIII. Strategii de evaluare: orientări generale	59
IX. Referințe bibliografice	61

PRELIMINARII

La momentul de față în sistemul educațional al Republicii Moldova se implementează și se dezvoltă activ abordarea multiculturală.

În anii ce au trecut de la declararea independenței, în țară s-au întreprins un șir de pași pentru asigurarea șanselor egale de studii în limba maternă și studierea limbilor minorităților etnice (bulgară, găgăuză, ucraineană etc.), precum și pentru implementarea cursului *Istoria, cultura și tradițiile poporului rus, ucrainean, găgăuz și bulgar*. Aceste cursuri nu numai informează copiii și participă la formarea conștiinței etnice de sine, ci și contribuie la însușirea valorilor general-umane și dezvoltarea spiritualității. În același timp, nu putem ignora faptul că gruparea elevilor după principiul etnic sau religios riscă să creeze condiții pentru segregarea benevolă a copiilor. Merită observat încă un moment. În timp ce contribuim la creșterea conștiinței etnice de sine a copiilor prin intermediul acestor cursuri și îi ajutăm să-și regăsească rădăcinile — moment fără îndoială important în circumstanțele marginalizării anumitor grupuri de populație și crizei de identitate — noi nu-i informăm pe elevi în suficientă măsură despre întreaga paletă de culturi ale etniilor ce locuiesc în Republica Moldova și în regiunile alăturate ca ansamblu. De aceea există pericolul de a educa persoane etnocentrice, intolerante față de alte popoare, limbi, religii, tradiții.

Considerăm, așadar, că misiunea de formare a conștiinței etnice de sine trebuie să le revină, în primul rând, părinților, familiei și societății, în timp ce sarcina prioritară a instituțiilor de învățământ de stat este de a forma identitatea națională, politică, de apartenență la țară, precum și de a educa respectul nu numai față de etnia proprie, ci și față de întreaga diversitate culturală a țării. Anume societatea și statul, prin intermediul instituțiilor de învățământ, urmează să ajute copilul să acumuleze cunoștințe nu numai despre propria cultură, ci și despre alte culturi care îl înconjoară; să-l învețe să evalueze corect comportamentul altor oameni, să reacționeze adecvat la tradițiile și obiceiurile lor de familie.

Mai multe cauze au motivat implementarea acestui curs. Principala din ele este necesitatea de a combate xenofobia și augmentarea potențialului de conflict în societatea moldovenească, plurietnică prin excelență.

Cursul de față reprezintă continuarea, extinderea și adaptarea lucrărilor Centrului Informațional de Cercetare *Integrare și dezvoltare* din or. Simferopol, Ucraina, condus de Oleg Smirnov.

La programele originale ale cursului au lucrat specialiști din diverse instituții de învățământ superior și de cercetare din Ucraina. Fiecare pas al autorilor s-a bazat pe cer-

cetări extinse și experiență acumulată cu anii. S-a solicitat expertiza unei rețele largi de profesioniști, deciziile luându-se după consultații extinse la numeroase mese rotunde și conferințe naționale și internaționale.

La Conferința Globală a ONU privind preîntâmpinarea conflictelor (*From Reaction to Prevention: Civil Society Forging Partnerships to Prevent Violent Conflict and Build Peace*) experiența elaborării cursului *Cultura buneii vecinătăți* și a altor măsuri complexe pentru mărirea nivelului de toleranță la populația Crimeii a fost calificată de către experții internaționali drept una din cele mai eficiente inițiative de acest gen din țările CSI și a fost recomandată pentru diseminare în alte state

Experiența de elaborare și de predare a cursului *Cultura buneii vecinătăți* a fost studiată de către experții CE Pro Didactica la un șir de conferințe internaționale, precum și cu ocazia unor vizite ale pedagogilor din Moldova la seminare și ateliere din Crimeea. La versiunea localizată a cursului, adaptată la realitățile Republicii Moldova, lucrează o echipă de experți educaționali și pedagogi experimentați de pe ambele maluri ale Nistrului. Principala sarcină acestei inițiative este de a uni efortul pedagogilor din întreaga țară, pentru a genera un curs ce va contribui la formarea unor cetățeni ai Republicii Moldova în deplinătatea sensului.

Curriculumul de față a fost elaborat în baza Constituției Republicii Moldova, a Codului Educației, a Concepției Educației în Republica Moldova, a legii RM cu privire la drepturile persoanelor aparținând minorităților naționale și la statutul juridic al organizațiilor lor.

În curriculum sunt expuse noțiunile conceptuale de bază, conținutul cursului, concepția didactică a disciplinei, competențele de bază, transversale și transdisciplinare, subcompetențele, bazele metodologice ale predării-învățării în cadrul disciplinei și recomandări privind evaluarea rezultatelor instruirii.

Curriculumul servește drept bază pentru proiectarea calendaristică modulară și pe lecții a materialului didactic pentru cursul *Cultura buneii vecinătăți*.

Controlul asupra realizării curriculumului se efectuează de către administrația instituțiilor de învățământ preuniversitar.

I. CONCEPȚIA DISCIPLINEI OPȚIONALE *CULTURA BUNEI VECINĂȚĂȚI*

O trăsătură specifică a etapei contemporane de dezvoltare a societății moldovenești este creșterea considerabilă a interesului față de cultura, istoria, tradițiile etniilor ce populează patria noastră, Republica Moldova. Devine tot mai evident faptul că soluționarea numeroaselor probleme din viața țării depinde în mare parte de nivelul de formare a poziției civice la generația tânără și de măsura în care necesitatea de perfecționare spirituală îi este satisfăcută.

Misiunea de formare a conștiinței etnice de sine trebuie să le revină, în primul rând, părinților, familiei și societăți, în timp ce sarcina prioritară a instituțiilor de învățământ de stat este de a forma identitatea națională, politică, de apartenență la țară, precum și de a educa respectul nu numai față de etnia proprie, ci și față de întreaga diversitate culturală a țării. Anume societatea și statul, prin intermediul instituțiilor de învățământ, urmează să ajute copilul să acumuleze cunoștințe nu numai despre propria cultură, ci și despre alte culturi care îl înconjoară; să-l învețe să evalueze corect comportamentul altor oameni, să reacționeze adecvat la tradițiile și obiceiurile lor de familie.

Ideologia noului curs se axează pe dezvoltarea toleranței, a relațiilor tolerante și a comportamentului tolerant, adică, de bună seamă, pe formarea unei culturi a bunei vecinătăți.

Statutul disciplinei în planul de învățământ: disciplină opțională în aria curriculară *Limbă și comunicare.*

Valoarea formativă a disciplinei: formarea deprinderilor practice pentru autodeterminarea elevilor de vârstă școlară mică în pluralitatea culturală a etniilor ce populează Republica Moldova, formarea conștiinței etnice de sine și însușirea valorilor general-umane pentru dezvoltarea spiritualității, educarea respectului nu numai față de etnia proprie, ci și față de întreaga diversitate culturală a țării, informarea despre propria cultură și despre alte culturi care ne înconjoară; formarea capacităților de evaluare corectă a comportamentului propriu, dar și al altor oameni, capacitatea de a reacționa adecvat la tradițiile și obiceiurile lor de familie.

Scopul principal al cursului este educarea unor personalități tolerante, social competente, înzestrate cu gândire critică, cetățeni conștienți și patrioți ai țării lor, care își cunosc bine țara și își doresc să-i păstreze și să-i sporească potențialul natural, economic și cultural.

Beneficiari:

- *Cadrele didactice* vor utiliza acest document pentru proiectarea didactică, elaborarea și aplicarea tehnologiilor educaționale moderne, formarea și evaluarea competențelor elevilor.
- *Elevii* vor utiliza curriculumul pentru stabilirea obiectivelor de autoformare, autocunoaștere și autodeterminare, conceperea strategiilor proprii de învățare și formare.
- *Părinții* vor apela la curriculum pentru monitorizarea calității procesului educațional, pentru implicarea activă în informarea și formarea tinerei generații.
- *Autorii* manualelor, ghidurilor și ai altor materiale didactice vor utiliza acest document pentru crearea ofertei de auxiliare didactice.
- *Factorii de decizie* vor utiliza acest document pentru monitorizarea calității procesului educațional la disciplina opțională

Principiile specifice predării-învățării-evaluării disciplinei opționale *Cultura bunei vecinătăți*

La baza predării disciplinei *Cultura bunei vecinătăți* se află un șir de principii general-didactice și specifice, care se corelează cu strategiile de instruire:

- *Principiul priorității valorilor universale:* toleranță etnică și religioasă, cultura păcii, egalitatea grupurilor lingvistice, etnice și religioase, indiferent de statutul, numărul și durata aflării lor în Republica Moldova (se recomandă ca în cadrul cursului grupurile etnice, lingvistice și religioase să fie enumerate în ordine alfabetică).
- *Principiul renașterii, conservării și dezvoltării identității etnice și culturale și principiul dialogului culturilor* (aspectele privitoare la cultura tradițională sunt abordate conform principiului tematic).
- *Principiul accesibilității:* formele și metodele de lucru cu copiii, volumul materialului istoric și etnografic trebuie să corespundă anumitor caracteristici perceptuale de vârstă și psihologice ale elevilor.
- *Principiul continuității:* la etapa primară, cursul continuă programa destinată copiilor de vârstă preșcolară medie și mare; ulterior, conținuturile studiate în clasele primare pot fi aprofundate și extinse la etapa gimnazială ș.a.m.d.
- *Principiul vizualizării* (strategia demonstrării materialului didactic).
- *Principiul științific* (strategia cercetării experimentale).
- *Principiul sistematizării și consecutivității* (strategia algoritmizării).
- *Principiul accesibilității* (strategia formulării problemei).
- *Principiul conștientizării* (strategia lucrărilor practice).
- *Principiul umanizării procesului educațional și instructiv.*
- *Principiul „de la simplu la complex”.*
- *Principiul „de la extern la intern”.*
- *Principiul „de la reciprocitate la interdependență”.*

Principii generale pentru orientarea cadrelor didactice în desfășurarea activităților de educație interculturală a copiilor

- Studierea tuturor zonelor (Nord, Centru, Sud) Republicii Moldova;
- Prioritatea obiectivelor educaționale;
- Unitatea lucrului în clasă, extracurricular și extrașcolar;
- Axarea pe cunoștințele despre lumea înconjurătoare și pământul natal, obținute de către elevi în viața de zi cu zi, din mass-media, din familie;
- Implicarea maximă a elevilor în activități practice de studiere a ținutului natal prin participarea în viața reală a localității și a școlii lor;
- Alocarea a cel puțin o treime din timpul de studiu pentru exerciții practice, lecții inovative și excursii, care sunt menite nu numai pentru facilitarea asimilării de către elevi a minimumului de cunoștințe prevăzute de curriculum, ci și pentru obținerea unor experiențe și impresii pragmatice;
- Utilizarea atelierelor, a formelor și metodelor interactive de predare-învățare, inclusiv în baza abordărilor „de la egal la egal”, a studiilor de caz etc.

Copiii trebuie să perceapă conviețuirea pașnică drept o axiomă a comportamentului civilizată și educat. Educația interculturală trebuie să influențeze copilul astfel încât acesta să știe ce trebuie să facă în numite situații, la apariția anumitor probleme, să știe de ce este important să procedeze într-un anumit mod; să știe cum să facă; să vrea să facă; să facă eficient; iar efectuarea să producă mulțumire.

Motivația constituie puntea dintre cunoștințe și practică. Sarcina școlii este să trezească la elev acele motivații, care să-l determine să dorească a-și aplica în practică cunoștințele. Motivațiile trebuie bazate pe interesele specifice ale copiilor și conectate cu remunerările morale și satisfacția imediată, cauzată de respectarea regulilor.

Cultura bunei vecinătăți se referă la capacitatea de exprimare și de soluționare a emoțiilor unei persoane într-un mod constructiv, la capacitatea de evaluare a informației și de luare a unei decizii importante, capacitatea de a aranja, de a se bucura, de a contribui și beneficia de relațiile pozitiv dezvoltate cu alte persoane. Școala, prin autoritatea morală pe care o are, poate aduce o contribuție substanțială în transmiterea cunoștințelor de educație interculturală.

Ca disciplină opțională, cultura bunei vecinătăți urmărește promovarea cunoștințelor corecte privind diferite aspecte ale unei comunități și formarea de atitudini și deprinderi indispensabile unui comportament responsabil și sănătos. Școala îi învață pe copii cum să se poarte în natură și în societate, cum să se raporteze la ceilalți semeni, cum să trăiască frumos, demn și sănătos.

Educația interculturală trebuie să înceapă la vârste mici, pentru că la această etapă se dobândesc deprinderi relevante pentru activitățile ulterioare.

Funcțiile curriculumului *Cultura bunei vecinătăți*:

- Act normativ al procesului de predare-învățare-evaluare a educației interculturale în contextul unei pedagogii axate pe competențe;
- Reper pentru proiectarea didactică și desfășurarea procesului educațional din perspectiva unei pedagogii axate pe competențe;
- Componentă de bază pentru elaborarea strategiei de evaluare la disciplina opțională *Cultura bunei vecinătăți*.

Specificul cursului constă în:

- caracterul integrator, care permite formarea la elevi a unei viziuni de ansamblu asupra trecutului, prezentului și viitorului țării natale; aprofundarea ideilor și cunoștințelor obținute pe în timpul studierii cursului;
- funcția educativă, care se orientează, mai întâi de toate, spre dezvoltarea la elevi a responsabilității față de țara natală și formarea calităților personale ale tânărului cetățean al Republicii Moldova;
- orientarea elevilor spre oportunitățile de a-și construi viitorul în Republica Moldova;
- direcționarea atenției elevilor spre unele probleme ale Republicii Moldova, care nu sunt elucidate în cadrul altor discipline școlare;
- studierea specificului vocabularului de comunicare în limbile popoarelor care trăiesc în Republica Moldova;
- implicarea familiei, a comunității în calitate de surse de informații și participanți activi la procesul educațional;
- dobândirea de cunoștințe, abilități și deprinderi privind detectarea situației de conflict, prevenirea ei sau soluționarea ei într-un mod pașnic;
- posibilitatea de a transforma acest curs într-o disciplină școlară din partea invariabilă, curs special sau opțional, în funcție de disponibilitatea de ore în planul de studii al școlii.

După conținut, disciplina propusă reprezintă un curs de studiere a ținutului natal – Republica Moldova, conținând informații de natură istorică, natural-geografică, literară și lingvistică despre Republica Moldova și populația ei. În același timp, cursul în aplicarea sa practică va reflecta specificul regiunii/raionului, comunității, instituției de învățământ unde este predat. Or, orice curs de cunoaștere a unei regiuni presupune cunoașterea de la particular la general, depistarea elementelor comune și specifice. Pe de altă parte, este o oportunitate de a releva legitățile dezvoltării în baza exemplului unei regiuni anume.

S-a remarcat că adevărata studiere a ținutului natal nu este posibilă fără dragostea de țară. Aceasta este una din bazele culturii umane, stând la izvoarele moralității și a atitudinii civice. Cursul îi învață pe elevi să aibă o atitudine grijulie față de țara noastră, în care la fel de valoroase sunt și urmele trecutului, și monumentele prezentului. Pe măsura aprofundării în conținuturile cursului, atitudinea distanțată față de istorie este

înlocuită de o înțelegere profundă a faptului că istoria se construiește acum, de către noi înșine, și că modul în care stabilim relații cu cei din jur joacă un rol esențial în evoluția societății noastre.

La orele de *Cultura bunei vecinătăți* pedagogii le prezintă copiilor momente generale și particulare în baza exemplului câtorva culturi, accentuând elementele care îi unesc pe oameni, precum și faptul că anume diferențele obiective îi fac pe oameni interesanți unii pentru alții; a fi altfel nu trebuie să provoace dușmănie, ci curiozitate și dorința de a înțelege. Este esențial ca lecțiile să fie concepute într-o cheie pașnică, binevoitoare, fără divizarea culturilor în „dominante” și „minore”.

Cursul *Cultura bunei vecinătăți* oferă posibilitatea unică de a observa obiectul de studiere „în dimensiune naturală”, căci principala trăsătură a sa este familiaritatea și proximitatea. Se poate afirma cu încredere că disciplina corespunde condițiilor și posibilităților oricărei școli din orice localitate a Moldovei. Studiarea ei promovează nu numai dezvoltarea unui interes durabil pentru istoria, viața, problemele Republicii Moldova și ale cetățenilor săi, ci și generează o orientare spre activitatea constructivă de dezvoltare, îmbunătățire și perfecționare a vieții în țara natală a elevilor, îi ajută să-și aleagă itinerarul de viață, nișa pentru utilizarea forțelor și a talentelor în patrie.

În ziua de azi educația în Republica Moldova se reorientează de la centrarea pe obținerea de informații spre principiul formării de competențe. În această concepție, competențele transdisciplinare, care permit integrarea cunoștințelor, deprinderilor și atitudinilor obținute în cadrul unui curs pentru activitatea eficientă la alte discipline, devin deosebit de importante. O caracteristică importantă a cursului *Cultura bunei vecinătăți* este această capacitate integratoare: cu implicarea competențelor formate la orele de istorie, geografie, biologie, limbă și literatură etc., elevului i se formează competențe care, la rândul lor, vor fi aplicabile la alte discipline școlare.

Cursul denotă un șir de deosebiri principale de alte discipline școlare, îndeosebi cele tradițional obligatorii:

- Activitatea didactică nu se limitează la profesor și elev, ci include și părinții, rudele, vecinii elevului;
- Învățământ formativ, nu doar informativ;
- Utilizarea predominantă a metodelor interactive de instruire (jocuri, dezbateri, proiecte, excursii, cercetări individuale etc.).

În ziua de azi, când copilul este inundat de un șuvoi de informații, rolul profesorului suferă transformarea dramatică din „re-translator” al cunoștințelor în „pilot în oceanul de informații”, capabil de a determina valoarea și semnificația lor. De aceea în cadrul cursului *Cultura bunei vecinătăți* se monitorizează în mod constant nu doar asimilarea de către elevi a anumitor cunoștințe, ci și atitudinea lor față de ele.

Implementarea noilor forme și metode de predare-învățare-evaluare, trecerea la didactica interactivă îi conferă profesorului un rol creativ și creator, fără de care nu sunt posibile schimbările în învățământ. Se modifică și atitudinea față de procesul evaluării, care deja nu mai este percepută ca pur și simplu măsurarea unor rezultate, ci devine un stimul pentru dezvoltarea cognitivă, morală, emoțională, mentală și intelectuală a elevului. Mai mult decât atât, fiecare profesor are posibilitatea de a crea și implementa (împreună cu elevii și părinții lor) noi sisteme de evaluare a muncii elevilor.

Cursul *Cultura buneii vecinătăți* poate fi predat de învățătorii claselor primare și de profesorii specializați în discipline diferite. Experiența arată că pedagogii apreciază faptul că pot aplica informațiile și metodele învățate în timpul pregătirii de aceste lecții și la orele „proprie”.

În ultimii ani, a devenit evident faptul că în educație contează nu numai volumul cunoștințelor acumulate și nivelul deprinderilor, dar și atitudinea elevului față de acestea. Toate cunoștințele, deprinderile și abilitățile vizate în disciplina de față poartă un caracter valoric. Modulul *Axiologia* discută aspectele valorice ale existenței umane. Aneume datorită abordării axiologice a cunoștințelor și deprinderilor noi, suntem capabili să revenim la problemele spiritualității, la eterna întrebare despre sensul vieții umane.

Un loc important în cadrul cursului îl are modulul *Conflictologia*. Copiii află ce este conflictul, cum se poate recunoaște o situație de conflict, cum urmează să se comporte în cadrul unui conflict, cum să-l preîntâmpine, cum să ajungă la înțelegere și să-și ajute colegii să negocieze („mediere între semeni”). O importanță deosebită se acordată atelierelor de formare a unei atitudini obiective față de sine și de alții, a unei poziții emoțional-motivaționale pozitive față de sine și cei din jur. Se exersează interacțiunea constructivă și unificarea grupului de elevi, se formează abilități și deprinderi care promovează alegerea conștientă a variantelor tolerante de comportament față de diversitatea culturală, religioasă și etnică a grupului. Un loc aparte în cadrul cursului îl ocupă elementele educației de drept.

Sperăm că acest curs va încuraja formarea la elevi a unei atitudini respectuoase față de limbile diferite, utilizate în Republica Moldova, precum și grija față de limba maternă, tradiția orală. Deși cursul nu are scopul de a le preda elevilor limbile vecinilor lor, echipa de autori a elaborat un vocabular succint, care îi va ajuta pe copii să cunoască mai bine elemente din limbile altor etnii din Republica Moldova și, eventual, să utilizeze în mod activ lexicul de etichetă și cel cotidian. Aceasta îi va încuraja pe copii să învețe limba vecinilor și să manifeste interes pentru propria limbă maternă. În Republica Moldova, unde unele minorități etnice își utilizează tot mai puțin limba, acest moment este deosebit de relevant.

Pe lângă îndeplinirea unor sarcini educaționale, cursul contribuie la rezolvarea unor probleme de ordin utilitar, care nu sunt însă mai puțin serioase: elevul învață să se

comporte frumos și decent în anumite circumstanțe, să reacționeze în mod adecvat la situații nefamiliare și greu de înțeles, să se adapteze rapid la un mediu nou, să caute soluții, să facă alegeri și să răspundă pentru ele. În opinia noastră, implementarea cursului *Cultura bunei vecinătăți* în fiecare din zonele multinaționale ale Republicii Moldova va augmenta substanțial eficacitatea lucrului educativ în instituțiile de învățământ, va îmbunătăți competența socială a copiilor și va reduce riscul apariției situațiilor acute de conflict.

Pe parcursul studierii disciplinei elevilor urmează să li se formeze așa concepte ca *Republica Moldova este patria mea, satul (orașul) meu, familia mea, cultura poporului român și a altor popoare*, conexiunea dintre etniile ce populează țara și istoria națională și locală. Elevilor li se va prezenta concepția asupra lumii, elaborată timp de secole după parametrii principali ai vieții umane, cruciale pentru orice popor și orice epocă: *Omul și relația lui cu natura, Omul și familia sa în cultura populară, Omul și moștenirea lui cultural-istorică* etc.

Cursul urmează să le trezească elevilor un interes conștientizat și dragoste față de patrie, plaiul natal, natură, cultura populară, tradiții, istoria națională și valorile culturale ale poporului.

În cadrul cursului se va dezvolta gustul estetic al elevilor și li se va educa simțul frumosului în baza unor mostre de creație folclorică a poporului bulgar, găgăuz, român, rus, ucrainean etc. Pe de o parte, este necesar de a demonstra unicitatea și caracterul irepetabil al culturii, a-l învăța pe elev să înțeleagă limbajul artei populare. Anume cu ajutorul lui este cifrată în ritualurile, dansurile, vestimentația, arhitectura populară concepția despre lume a unei etnii. Pe de altă parte, elevul urmează a fi pregătit pentru explorarea continuă a diversității culturale a Republicii Moldova ca parte componentă a procesului cultural-istoric european și mondial.

În calitate de materie literară se va acorda prioritate speciilor de creație populară orală: basme, proverbe, zicători, cimilituri, ghicitori, strigături etc.

II. COMPETENȚE-CHEIE/TRANSVERSALE

Sistemul de competențe-cheie (transversale) pentru sistemul de învățământ din Republica Moldova a fost definit pe baza competențelor-cheie stabilite de Comisia Europeană și a profilului absolventului:

1. Competențe de învățare/de a învăța să înveți;
2. Competențe de comunicare în limba maternă/limba de stat;
3. Competențe de comunicare într-o limbă străină;
4. Competențe acțional-strategice;
5. Competențe de autocunoaștere și autorealizare;
6. Competențe interpersonale, civice, morale;
7. Competențe de bază în matematică, științe și tehnologie;
8. Competențe digitale, în domeniul tehnologiilor informaționale și comunicaționale (TIC);
9. Competențe culturale și interculturale (de a recepta și a crea valori);
10. Competențe antreprenoriale.

III. COMPETENȚE TRANSDISCIPLINARE PENTRU TREAPTA PRIMARĂ DE ÎNVĂȚĂMÂNT

Pentru treapta primară a sistemului de învățământ din Republica Moldova au fost stabilite competențele transdisciplinare descendente din sistemul de competențe-cheie transversale menționate.

Competențe de învățare/de a învăța să înveți

- Competențe de a învăța din surse diverse, independent și împreună cu alții.
- Competențe de a acționa în vederea satisfacerii unor nevoi prin autoformare (stabilește scopuri și realizează planuri de învățare a unor abilități).

Competențe de comunicare în limba maternă/limba de stat

- Competențe de a aplica abilitățile de bază integratoare în situațiile de învățare și comunicare cotidiană.
- Competențe de a comunica idei și a concluziona pe baza unui text citit independent.

Competențe de comunicare într-o limbă străină

- Competențe de a comunica, aplicând un minimum lexical și gramatical în limba dată.

Competențe de bază în matematică, științe și tehnologie

- Competențe de observare, de utilizare a instrumentelor de măsurare și de descriere în vederea obținerii informației despre lumea vie și cea inertă.
- Competențe de utilizare a operațiilor matematice de bază și a proprietăților lor pentru a inventa soluții economice a problemelor în activitatea de învățare.
- Competențe de utilizare a diverselor forme de sistematizare și prezentare a informației.
- Competențe de a-și construi comportamentul său în raport cu natura pe baza cunoașterii relației „cauză – efect”.

Competențe acțional-strategice

- Competențe de a acționa conform unui plan în activitatea de învățare și odihnă.
- Competențe de a stabili legătură între propriile capacități, eforturi și rezultatele activității.

Competențe digitale, în domeniul tehnologiilor informaționale și de comunicare (TIC)

- Competențe de utilizare a resurselor informatice digitale destinate învățării și odihnei.

Competențe interpersonale, civice, morale

- Competențe de a interacționa constructiv cu oamenii din jur, pe bază de colaborare.
- Competențe de valorizare a familiei, clasei, școlii, a relațiilor de prietenie.
- Competențe de a-și identifica apartenența națională, a-și valoriza propriul popor, țară, a respecta normele de comportament legate de simbolurile Republicii Moldova.

Competențe de autocunoaștere și autorealizare

- Competențe de a manifesta atitudine pozitivă și încredere în forțele proprii.
- Competențe de autorefecție, autoevaluare și autocontrol în activitatea de învățare, în relațiile cu alte persoane.
- Competențe de a-și asuma responsabilitatea față de înfățișarea și sănătatea sa, față de obiectele personale.
- Competențe de securitate personală.

Competențe culturale și interculturale (de a recepta și a crea valori)

- Competențe de utilizare a mijloacelor artistice pentru autocunoaștere și autoexprimare.
- Competențe de a respecta diversitatea dorințelor și posibilităților oamenilor, a recunoaște drepturile persoanelor reprezentante ale diferitor culturi.

Competențe antreprenoriale

- Competențe de analiză a relației „costuri – beneficii” pentru a lua decizii în activitatea cotidiană și cea de învățare.
- Competențe de inițiere a jocurilor, activităților în grup și contactelor cu colegii.

IV. COMPETENȚELE SPECIFICE DISCIPLINEI *CULTURA BUNEI VECINĂȚĂȚI*

- Formarea unei atitudini responsabile și respectuoase față de localitatea, țara natală, ca element fundamental al educației patriotice;
- Augmentarea competenței sociale și a responsabilității tinerilor pentru bunăstarea țării lor, componente necesare ale simțului civic;
- Formarea abilităților de dialogare și negociere, de rezolvare a disputelor și a situațiilor de conflict, în conformitate cu principiile democratice și principiile culturii păcii;
- Manifestarea unui interes durabil pentru istoria, cultura, viața și problemele patriei; formarea unei atitudini constructive față de dezvoltarea, optimizarea și perfecționarea țării;
- Implicarea activă pentru formarea unei poziții personale și a capacității de a genera noi idei constructive.

V. REPARTIZAREA TEMELOR PE CLASE ȘI PE UNITĂȚI DE TIMP

Administrarea disciplinei *Cultura bunei vecinătăți*

Statutul disciplinei	Aria curriculară	Clasa	Numărul de unități de conținut	Numărul de ore
opțional	Limbă și comunicare	I	6	33
		II	6	33
		III	6	33
		IV	6	33

Numărul de ore recomandate pentru studierea fiecărui modul tematic, precum și ordinea prezentării temelor în planul calendaristic pot fi modificate de către profesor, în limitele celor 33 de ore. Timpul de rezervă poate fi utilizat la discreția profesorului pentru mărirea numărului de lecții din anumite module sau pentru adăugarea unor teme noi, importante pentru regiunea sau comunitatea vizată.

Disciplina *Cultura bunei vecinătăți* poate fi introdusă începând cu orice clasă drept curs opțional din contul secțiunii variabile a planurilor de studii. Ea poate fi predată de către învățătorii de clase primare, profesori de gimnaziu și liceu, psihologi școlari, diriginți, cu condiția că aceștia posedă pregătirea corespunzătoare.

Repartizarea temelor pe clase și pe unități de timp

Nr. ord.	Unități de conținut/Module	Clasa /Nr. de ore			
		I	II	III	IV
1	Lecție introductivă	1	1	1	1
2	Mediul geografic	5	5	5	4
3	File din istorie	5	5	4	4
4	Cultura tradițională și contemporană	6	10	11	11
5	Limba vecinului	6	4	4	5
6	Axiologia	4	3	3	4
7	Conflictologia	4	3	3	3
	<i>Ore la discreția învățătorului</i>	2	2	2	1

Conținuturile cursului oferă largi oportunități de trasare a conexiunilor transdisciplinare.

Un avantaj major al acestui curs este faptul că, la momentul de față, acesta este unicul curs ce traversează toate treptele piramidei educaționale, de la grădiniță până la universitate. În esență, el permite convertirea spațiului școlar și extrașcolar într-un me-

diu unic educațional bine organizat, asigurând formarea deprinderilor de comunicare și cercetare, precum și a abilității de a alege — activități, forme de participare într-un efort comun, acțiuni conștiente într-o situație dată. Introducerea acestei discipline în instituțiile de învățământ va permite completarea unei asemenea lacune semnificative a curriculumului cum este absența unui studiu integrat al interacțiunii factorilor naturali și istorici, a intereselor și nevoilor umane.

VI. COMPETENȚELE SPECIFICE DISCIPLINEI, UNITĂȚILE DE CONȚINUT, ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE ȘI EVALUARE

CLASA I

EU, FAMILIA MEA ȘI VECINII MEI

Subcompetențe	Conținuturi	Modalități orientative de organizare a predării-învățării-evaluării
	<ul style="list-style-type: none"> Introducere. Cultura bunei vecinătăți. Eu și vecinii mei. 	<ul style="list-style-type: none"> Ascultarea, lectura și discutarea obiectivelor disciplinei <i>Cultura bunei vecinătăți</i>; discuții despre rolul și importanța bunelor relații cu vecinii, despre colaborare și bunăvoință în cadrul familiei.
Modulul Mediul geografic (5 ore)		
<p>1.1. Achiziționarea și utilizarea în comunicare a termenilor-cheie: <i>pădure, livadă, parc, grădină, scuar, bulevard, cascadă, baraj, râu, lac, iaz, izvor, alee, rezervație, nord, sud, forme de relief, ecologie</i>;</p> <p>1.2. Familiarizarea cu așezarea geografică a Republicii Moldova, formele de relief, apele și spațiile verzi ale țării și din localitatea natală;</p> <p>1.3. Argumentarea rolului naturii în viața omului, precum și a impactului (pozitiv, negativ) al omului asupra naturii prin activitatea sa; conexiunea strânsă dintre natură și om;</p>	<ul style="list-style-type: none"> Republica Moldova pe harta Europei. Conturul țării. Hotelele țării. Formele de relief. Apele Moldovei (râuri, lacuri). Spațiile verzi (păduri, livezi, parcuri, scuaruri, bulevarde). Legătura dintre natura vie și natura moartă. Ecologia. Interacțiunea omului cu natura. Impactul activității omului. Legătura dintre starea naturii și sănătatea omului. Ajutorul acordat animalelor și păsărilor pe timp de iarnă. 	<ul style="list-style-type: none"> Examinarea hărții (politice), povestirea după hartă; exerciții de lucru cu harta: identificarea Republicii Moldova pe hartă, recunoașterea țării după siluetă; recunoașterea localității natale pe harta Moldovei; studierea ghidată a specificului naturii din localitatea natală, prin intermediul excursiilor în natură, la muzeul de studiere a ținutului natal sau muzeul localității, precum și prin observație, ascultare, lectură și discutare a articolelor și a povestirilor; discuții despre necesitatea de a avea o atitudine grijulie față de natură; exerciții/activități ecologice pentru înțelegerea rolului naturii în viața omului, legăturii dintre natură și om; ascultarea, lectura și discutarea povestirilor, a articolelor despre ecologie, impactul omului asupra naturii;

<p>1.4. Identificarea modalităților de protejare a naturii; a regulilor de comportament în natură, a modalităților de acordare a ajutorului pentru animale și păsări în perioada de iarnă;</p> <p>1.5. Manifestarea atitudinii grijului față de natură, față de păsări, animale și plante în diferite anotimpuri.</p>		<ul style="list-style-type: none"> - elaborarea și memorarea regulilor de comportament în mijlocul naturii; - stabilirea modalităților de acordare a ajutorului pentru animale și păsări în perioada de iarnă etc. - formularea necesității menținerii curățeniei și a amenajării teritoriului din jurul casei, curții, școlii; - prezentarea și discutarea regulilor de comportament în timpul excursiei în natură; - implicarea în activități de menținere a curățeniei și a ordinii acasă și în clasă.
<p>Modulul File din istorie (5 ore)</p>		
<p>2.1. Achiziționarea și utilizarea în comunicare a termenilor-cheie: <i>stradă, stradă, generație, familie, nume, nume de familie, strămoș, neam, arbore de familie, vecin, etnie;</i></p> <p>2.2. Investigarea ghidată, din diferite surse, a etimologiei propriului nume și prenume, a altor nume și prenume răspândite, a denumirii localității, străzii unde locuiește;</p> <p>2.3. Realizarea și prezentarea arborelui genealogic propriu;</p> <p>2.4. Recunoașterea diferitor persoane de diferite etnii ce locuiesc în vecinătate, conform caracteristicilor</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Denumirile în jurul nostru. Istoria denumirii orașului/orășelului/ satului meu, a străzii unde locuiesc. • Istoria numelor și a prenumelor noastre. • Arborele meu de familie. Strămoșii mei (din ce localități provin strămoșii mei). • Vecinii mei. Cum am devenit vecini. • Ce înseamnă buna vecinătate. Culorile etnice ale Moldovei. 	<ul style="list-style-type: none"> - Organizarea excursiilor prin locurile memorabile ale localității natale; - reproducerea povestirilor despre trecutul și prezentul localității; - cunoașterea etimologiei propriului nume și prenume, precum și a altor nume și prenume: colegi, prieteni, rude; - realizarea și prezentarea arborelui propriu de familie; - conversații cu adulții din familie despre arborele familiei, selecția fotografiilor de familie; - ornamentarea albumurilor și a expozițiilor cu fotografii ale membrilor familiei; - ascultarea, lectura și discutarea povestirilor și articolelor despre populația pluriethnică a Republicii Moldova; - discuții despre necesitatea unei atitudini respectuoase față de oamenii din jur;

<p>elementare specifice apartenenței etnice și religioase;</p> <p>2.5. Manifestarea atitudinii respectuoase față de oamenii din jur, indiferent de apartenența religioasă și etnică.</p>		<ul style="list-style-type: none"> - lectura informațiilor despre etniile ce populează Republica Moldova; - crearea povestirilor despre vecinii proprii și despre cultura vecinătății, despre relațiile dintre vecini; - discuții libere; discuții dirijate; - dezlegarea rebusurilor, a integramelelor, a cuvintelor încruciate, a anagramelor.
Modulul <i>Cultura tradițională și contemporană</i> (6 ore)		
<p>3.1. Achiziționarea și utilizarea în comunicare a termenilor-cheie: <i>vestimentație, port, haine naționale, uniformă, modă, costum național, popor, cultură, monument cultural, piesă, sărbătoare, religie, eveniment, creștin, bucătărie, rețetă, meniu, meserie, artizanat, ornament;</i></p> <p>3.2. Distingerea/identificarea elementelor vestimentare ale unui costum național, ale hainelor femeiești și/sau bărbătești, ale hainelor cotidiene și de sărbătoare;</p> <p>3.3. Recunoașterea obiectelor de artizanat, a meseriilor care le creează, a ustensilelor și articolelor moldovenești tradiționale de meșteșugărit;</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Îmbrăcămintea strămoșilor noștri. Vestimentația actuală. Haine femeiești și bărbătești, cotidiene și de sărbătoare. • Costumul național-Hainele strămoșilor noștri. • Meseriile, artizanalul și diverse forme de artă populară. • Diversitatea culinară în Republica Moldova. Bucatele naționale a diferitelor popoare din Moldova. • Sărbătorile familiei noastre (nașterea copilului, darea numelui, inițierea în religie, aniversarea căsătoriei părinților, ziua onomastică, ziua de naștere etc.). • Diversitatea culturilor și a religiilor în Republica Moldova. 	<ul style="list-style-type: none"> - Prezentarea vestimentației tradiționale a diverselor etnii ce locuiesc în Republica Moldova (în baza exponatelor de muzeu, imaginilor, prezentărilor PPT, desenelor realizate); - examinarea ilustrațiilor care prezintă vestimentația din trecut și din prezent; - definirea noțiunii de costum național; - confecționarea din plastilină a obiectelor de uz casnic; - elaborarea ornamentelor pentru aplicarea pe obiecte de uz casnic și vestimentație; - elaborarea rețetelor celor mai răspândite mâncăruri din Republica Moldova; - prezentarea unui fel simplu de bucate: rețeta, modul și etapele de preparare, ustensilele pentru preparare și consumare; - compunerea povestirilor despre sărbătorile de familie, participarea la organizarea lor; - ascultarea și lectura povestirilor și legendelor despre istoria apariției sărbătorilor religioase; - discutarea pregătirii de unele sărbători precum Crăciunul, Paștele, Sf. Nicolae ș.a.

<p>3.4. Descrierea unor bucate tradiționale naționale/preferate/cunoscute, specifice diferitor etnii din Moldova: rețeta, modul și etapele de preparare, ustensile pentru preparare și consumare;</p>		<ul style="list-style-type: none"> - identificarea asemănărilor și deosebirilor dintre hainele femeiești și cele bărbătești, hainele cotidiene și cele de sărbătoare;
<p>3.5. Prezentarea unor sărbători ale familiei proprii, a unor sărbători religioase, precum și a sărbătorilor specifice diverselor culturi, religii și confesiuni care conviețuiesc în Republica Moldova;</p>		<ul style="list-style-type: none"> - elaborarea unor schițe de îmbrăcăminte pentru păpușă (costume naționale, haine de sărbătoare, haine pentru diferite ocazii), subliniind unicitatea și valoarea culturii fiecărui popor; - utilizarea dicționarului pentru a defini noțiunile de meșteșug, artizanat și artă populară; - selectarea informațiilor din diverse surse despre diversele meșteșuguri și arte populare, practicate în Republica Moldova, în regiunea/localitatea natală;
<p>3.6. Argumentarea importanței atitudinii respectuoase față de diverse tradiții ale sărbătorilor familiale, respectării etichetei specifice comunității religioase;</p>		<ul style="list-style-type: none"> - analiza unor elemente de artă populară sau meșteșuguri, descrierea lor; - prezentarea câtorva feluri de bucate naționale; - explicarea modului de preparare a felului preferat de bucate al elevului;
<p>3.7. Exprimarea opiniilor, emoțiilor, sentimentelor legate de participarea la diverse sărbători organizate, cunoașterea meșterilor populari, promovarea bucătăriei naționale.</p>		<ul style="list-style-type: none"> - enumerarea, compararea sărbătorilor organizate în familiile elevilor; - descrierea unei sărbători de familie; - formularea importanței atitudinii respectuoase față de diverse tradiții de a sărbători anumite evenimente familiale; - selectarea informațiilor despre diversitatea culturilor și a religiilor din Republica Moldova; - enumerarea unor sărbători religioase;

		- discuții despre importanța respectării etichetei specifice comunității religioase.
Modulul <i>Limba vecinului</i> (6 ore)		
4.1. Achiziționarea și utilizarea în comunicare a termenilor-cheie: <i>poliglot, limba maternă, limbă străină, tradiție, obicei, ritual, colind, urătură, sorcova, mărtișor, simbol, paparudă;</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Limba maternă, limba de stat. • Limbile materne ale vecinilor noștri, „limba vecinului”. • Învățăm să comunicăm în limbi diferite. 	<ul style="list-style-type: none"> - Discuții pentru explicarea, exemplificarea expresiilor „limbă maternă”, „limba de stat”; - audierea/ascultarea/lectura de povestiri, basme, poezii, proverbe, zicători, ghicitori, strigături, cântece în limba de stat, limba maternă și limbile vecinilor; - lectura și discutarea unor scurte articole tematice;
4.2. Familiarizarea (audierea, ascultarea, lectura) cu povestiri, basme, poezii, proverbe, zicători, ghicitori, strigături, cântece în limba de stat, limba maternă și limbile vecinilor;	<ul style="list-style-type: none"> • Sărbătorile tradiționale de iarnă ale locuitorilor Republicii Moldova. • Sărbători tradiționale de primăvară și de vară în Republica Moldova. 	<ul style="list-style-type: none"> - crearea dialogurilor cu utilizarea lexicului de etichetă: formulele de salut și de despărțire, prezentarea, propunerea prieteniei, scuzele, acordul și dezacordul, rugămintea, mulțumirile; - crearea/elaborarea unui „dicționar al prieteniei”, în volumul recomandat, în cel puțin două din limbile popoarelor Moldovei, purtătorii cărora învață în aceeași clasă/școală sau locuiesc în vecinătate;
4.3. Descoperirea ghidată a punctelor comune și a celor specifice sărbătorilor de familie, religioase, folclorului calendaristic al diferitor popoare;	<ul style="list-style-type: none"> • Opere ale literaturilor naționale, dedicate familiei și vecinilor. 	<ul style="list-style-type: none"> - înscenarea dialogurilor în baza situațiilor date, eventual cu utilizarea a două limbi (de exemplu, română și ucraineană);
4.4. Aprecierea necesității și valorii păcii, a bunățatii și a înțelegerii între membrii unei familii și între vecini pentru o conviețuire armonioasă;		<ul style="list-style-type: none"> - memorarea colindelor, urăturilor, strigăturilor în limba maternă și în alte limbi de pe teritoriul RM; - memorarea cântecelor și a poeziilor dedicate rudelor și prietenilor, vecinilor și colegilor; - memorarea, interpretarea din folclorul calendaristic al popoarelor ce locuiesc în Republica Moldova a unei colinde, urături, vesnianka etc.

<p>4.5. Manifestarea atitudinii respectuoase și a curiozității pentru cunoașterea folclorului despre familie, vecini, limbă, sărbători în limba maternă și alte limbi vorbite pe teritoriul Moldovei.</p>		<ul style="list-style-type: none"> - identificarea asemănărilor și deosebirilor dintre folclorul calendaristic al diferitor popoare, inclusiv al celui specific poporului elevului; - implicarea în activități extracurriculare organizate cu prilejul sărbătorilor tradiționale.
<p>Modulul Axiologia (4 ore)</p>		
<p>5.1. Achiziționarea și utilizarea în comunicare a termenilor-cheie: <i>adult, matur, bătrân, valoare, sacru, talisman, relicvă, simbol, sărbătoare, realizare, rude, respect, atitudine</i>;</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Noi și adulții. Atitudinea față de rudele mai mari și persoanele în vârstă. • Valorile familiei mele. • Relicvele noastre de familie. 	<ul style="list-style-type: none"> - Explicarea, cu ajutorul dicționarului, a noțiunilor <i>sacru, talisman, relicvă</i>; - enumerarea și descrierea ghidată a valorilor și relicvelor familiei elevului; - discutarea cu părinții despre valorile și relicvele de familie, despre ce se cere de la membrii familiei pentru ca toți să fie uniți și fericiți;
<p>5.2. Descrierea unor valori și relicve ale familiei elevului, a trăsăturilor de caracter necesare pentru a avea o familie unită, consolidată;</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Să organizăm sărbătoarea clasei noastre! 	<ul style="list-style-type: none"> - redarea povestirilor despre relațiile din cadrul familiei; - exerciții pentru înțelegerea semnificației valorilor de familie și a trăsăturilor de caracter necesare pentru a avea o familie unită;
<p>5.3. Identificarea ghidată a cauzei și necesității manifestării unei atitudini respectuoase și grijului față de membrii mai mari ai familiei și persoanele în vârstă din societate;</p>		<ul style="list-style-type: none"> - discuții dirijate pentru formularea cauzei, importanței și necesității unei atitudini respectuoase și grijului față de membrii mai mari ai familiei și persoanele în vârstă din societate; - discutarea textelor tematice audiate sau citite;
<p>5.4. Comentarea importanței aportului fiecărui membru în consolidarea și bunăstarea familiei, a colaborării între membrii unui colectiv;</p>		<ul style="list-style-type: none"> - participarea la inițiativele comune ale clasei, la organizarea și desfășurarea matineelor, a excursiilor și orelor de dirigenție; - realizarea de mini-proiecte; - discuții libere; discuții dirijate;

<p>5.5. Relatarea despre experiențele/exemplele pozitive de colaborare, de implicare personală pentru realizarea unei activități/ unui produs comun, pentru o cauză comună.</p>		<ul style="list-style-type: none"> - dezlegarea rebusurilor, a întregurilor, a cuvintelor încrucișate, a anagramelor; - studiu de caz pentru conștientizarea importanței aportului fiecărui membru al familiei în consolidarea și bunăstarea ei; - adoptarea unui cod de reguli pentru colaborarea, comunicarea prietenoasă, eficientă dintre membrii unui colectiv; - organizarea unui eveniment cultural în cadrul clasei, la bibliotecă, în localitatea natală.
<p>Modulul Conflictologia (4 ore)</p>		
<p>6.1. Achiziționarea și utilizarea în comunicare a termenilor-cheie: <i>vecin, bună vecinătate, etnie, popor, interacțiune, soluționare, conflict, problemă, joacă, regulă</i>;</p> <p>6.2. Elaborarea regulilor de comunicare cu alți elevi, cu vecinii, cu copiii întâlniți la joacă, în cadrul unui colectiv, cu oponenții și cu cei care au pierdut;</p> <p>6.3. Exprimarea opiniilor, emoțiilor, sentimentelor legate de modalitățile de soluționare pașnică a conflictelor, neînțelegerilor, situațiilor dificile;</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Facem cunoștință și construim relații cu colegii de clasă, vecinii și alți oameni. • Învățăm să soluționăm problemele. • Învățăm să depășim conflictul de interese, conform principiilor toleranței. • Jocurile strămoșilor noștri. 	<ul style="list-style-type: none"> - Organizarea și imitarea situațiilor de a face cunoștință cu alți elevi, vecini, copii întâlniți la joacă etc.; - discuții dirijate pentru conștientizarea importanței unei comunicări deschise, sincere, pașnice cu alți oameni; - formularea de reguli pentru colaborarea în cadrul unui colectiv: ascultarea opiniei colegului, exprimarea propriului punct de vedere; - participarea la jocurile colegilor, vecinilor de curte; - învățarea unor jocuri noi la școală și în curte; - organizarea de noi jocuri, cu formularea și respectarea regulilor; - participarea la soluționarea pașnică a conflictelor apărute între colegii de clasă sau semenii din vecinătate; - învățarea și exersarea regulilor de joacă; - argumentarea necesității soluționării pașnice a situațiilor de conflict;

<p>6.4. Manifestarea bună-voinței și a deschiderii în comunicarea cu alți oameni, a unor comportamente moral-civice în relația cu colegii de clasă, cu vecinii, cu semenii în contexte familiare, în colectivul clasei, în societate, în timpul activităților, jocului;</p>		<ul style="list-style-type: none"> - elaborarea de postere care conțin expresii, cuvinte, fraze ce demonstrează o atitudine respectuoasă față de oponenți și cei care au pierdut; - modelarea unor situații de prietenie, împăcare, unire pentru o cauză comună; - elaborarea unui text de autoanaliză cu oportunități de îmbunătățire a faptelor/comportamentului personal;
<p>6.5. Relaționarea pozitivă:</p> <ul style="list-style-type: none"> - în grupuri mici, la rezolvarea unor sarcini simple de lucru, - cu ceilalți membri din comunitatea școlii, la rezolvarea unor sarcini și realizarea unor proiecte. 		<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de depășire a situațiilor de înstrăinare în clasă și de activare în acord cu ceilalți; - interpretarea/înscenarea situațiilor de prietenie, împăcare, unire pentru o cauză comună, pentru aplicarea ulterioară în viața reală a deprinderilor dobândite; - caracterizarea personajelor și a acțiunilor din situații concrete; - studiu de caz despre variantele de reacționare în diverse situații; - dezlegarea rebusurilor, a integramelor, a cuvintelor încruciate, a anagramelor.

CLASA A II-A

BAȘTINA MEA

Subcompetențe	Conținuturi	Modalități orientative de organizare a predării-învățării-evaluării
	<p>Introducere. <i>Moldova – țara în care locuim.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - lectura povestirilor, legendelor, istorioarelor despre țara în care locuim – Moldova; - familiarizarea cu obiectivele disciplinei <i>Cultura bunei vecinătăți</i>; discuții; - formularea rolului și importanței locului de baștină pentru fiecare om.

Modulul Mediul geografic (5 ore)		
<p>1.1. Achiziționarea și utilizarea în comunicare a termenilor-cheie: <i>ecosistem, plantă, animal, sol, izvor de apă, climă, microclimă, animal de companie, resursă, resurse naturale;</i></p> <p>1.2. Utilizarea hărții în vederea obținerii de informații referitor la resursele naturale din țară, regiune;</p> <p>1.3. Familiarizarea cu cele mai răspândite plantele medicinale din regiune;</p> <p>1.4. Perceperea pădurii ca un ecosistem integrat, care necesită atitudine grijulie din partea omului;</p> <p>1.5. Relevarea importanței plantelor de cameră pentru însănătoșirea microclimatului camerei;</p> <p>1.6. Adoptarea de reguli și respectarea lor pentru îngrijirea plantelor de cameră, la colectarea și utilizarea plantelor medicinale;</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Resursele naturale. Importanța lor pentru om. • Pădurile Republicii Moldova – o casă cu mai multe niveluri. • Pădurea în viața omului. • Plantele și oamenii. „Farmacia verde” a țării noastre. • Colțișorul viu din clasă și de acasă. 	<ul style="list-style-type: none"> - Crearea textelor după observațiile realizate și după povestirile ascultate, după examinarea hărții; - înțelegerea ghidată, în baza imaginilor, explicațiilor, exemplelor, a conceptului de <i>natură și resurse naturale;</i> - familiarizarea cu rolul resurselor naturale și importanța lor în diverse domenii de activitate; - argumentarea folosirii raționale a resurselor naturale de către om; - vizionarea filmelor, prezentărilor PPT, a imaginilor și a desenelelor despre Codrii Moldovei; - studierea caracteristicilor naturale specifice zonei în care trăim, în cadrul excursiilor în natură, la muzeu; - discuții în baza articolelor și povestirilor scurte ascultate sau citite; - identificarea celor mai răspândite plante medicinale din regiune; - memorarea a cel puțin cinci nume de plante medicinale ce cresc în localitatea elevului; - recunoașterea a cel puțin cinci plante medicinale după imagini sau descriere; - cunoașterea regulilor de colectare și utilizare a plantelor medicinale; - argumentarea rolului plantelor de cameră pentru om; - elaborarea unui cod de reguli de comportare în pădure; - identificarea foloaselor aduse de către pădure omului și invers;

<p>1.7. Manifestarea atitudinii grijului față de natură, față de păsări, animale și plante din pădure, din preajmă.</p>		<ul style="list-style-type: none"> - formularea regulilor de comportament în natură, pentru protejarea mediului înconjurător (păduri, parcuri, zone înverzite); - activități practice de îngrijire a plantelor de cameră; - plantarea plantelor în clasă, grădinița cu flori a școlii.
<p>Modulul File din istorie (5 ore)</p>		
<p>2.1. Achiziționarea și utilizarea în comunicare a termenilor-cheie: <i>monument, cultură, intersecție, trib, popor, școlar, comunitate, muzeu, exponat, a expune, axa cronologică</i>;</p> <p>2.2. Familiarizarea cu principalele monumente istorice și culturale din comunitate și din preajma localității;</p> <p>2.3. Prezentarea Republicii Moldova ca o răscruce de culturi; enumerarea grupurilor etnice care au locuit în țară în trecut și a celor care locuiesc în prezent;</p> <p>2.4. Documentarea din diverse surse informaționale despre locul și modul în care au studiat bunicii, părinții;</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Monumente pe teritoriul Republicii Moldova. • Să cunoaștem Moldova prin diversitatea ei culturală. • Unde și cum au învățat copiii din Moldova. • Strada pe care se află școala. Istoria școlii. • Muzeul. În lumea muzeelor locale. 	<ul style="list-style-type: none"> - Organizarea excursiilor prin locurile memorabile ale localității natale; - crearea povestirilor despre trecutul și prezentul localității; - conversații cu adulții din familie despre arborele genealogic al familiei, prin selectarea/analiza fotografiilor de familie; - organizarea expozițiilor de fotografii; completarea albumurilor; - ascultarea, lectura și discutarea povestirilor și a articolelor despre populația pluriethnică a Republicii Moldova; - exerciții pentru relevarea importanței monumentelor – tezaur cultural al tuturor locuitorilor țării; - compunerea unor povestiri despre vecinii proprii, despre relațiile dintre vecini; - enumerarea grupurilor etnice (3-5 grupuri) care trăiesc în localitatea natală, în regiune, țară; - ascultarea, lectura și discutarea povestirilor și a articolelor despre locul și modul în care au studiat bunicii, părinții; - crearea ghidată a propriilor povestiri în baza informațiilor selectate, ascultate; - comunicarea cu adulții pentru a afla originea numelui străzii;

<p>2.5. Conștientizarea rolului și a motivului pentru frecventarea școlii, a rolului și importanței muzeelor în viața oamenilor;</p> <p>2.6. Interpretarea unor informații, date selectate din diverse surse de informații cu referire la istoria școlii în care învață, precum și originea numelui străzii în care se află școala;</p> <p>2.7. Descrierea unui muzeu vizitat, după un plan propus.</p>		<ul style="list-style-type: none"> - crearea axei cronologice a școlii în care învață; - elaborarea povestirilor despre trecutul, prezentul și viitorul școlii în care învață copiii; - familiarizarea cu diverse tipuri de muzee; - formularea și respectarea regulilor de comportament în muzeu; - organizarea excursiei la muzeu; - explorarea exponatelor aflate în muzeu; - argumentarea implicării fiecărui cetățean la sporirea, promovarea și menținerea patrimoniului muzeului.
Modulul Cultura tradițională și contemporană (10 ore)		
<p>3.1. Achiziționarea și utilizarea în comunicare a termenilor-cheie: <i>arhitect, arhitectură, simbol, religie, biserică, sinagogă, proiect, landsaft, capodoperă, interior, ustensile, ritual, fundament, obicei, tact, ospitalitate, stat, constituție, meșteșug, ornament, ceramică, reconstrucție, schiță</i>;</p> <p>3.2. Explorarea pe bază de planșe, imagini, descrieri a diverselor preocupări ale arhitecților, a specificului acestei meserii;</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Diversitatea clădirilor (construcțiilor). Arhitectura lor. • Profesia de arhitect. • Construim un oraș al viitorului. • Interiorul diverselor clădiri. Interiorul locuințelor noastre. • Tradiții în construirea unei case. Vecinătate reciprocă. • Tradiții de inaugurare a casei/locuinței noi în Moldova. 	<ul style="list-style-type: none"> - Familiarizarea cu varietatea de construcții arhitecturale, precum și cu edificiile religioase și amenajarea lor în interior; - explicarea, prin intermediul exemplurilor și imaginilor, a conceptului de arhitectură; - recunoașterea edificiilor religioase (3-4 edificii); - identificarea deosebirilor și a asemănarilor dintre două sau mai multe edificii; - discuții pentru conștientizarea importanței monumentelor – opere de artă create de meșteri iscusiți; - descrierea, după un plan propus, a monumentelor, clădirilor cu diferită arhitectură, pe care le-au vizitat în timpul excursiei; - descrierea prin enunțuri simple a profesiei de arhitect;

<p>3.3. Descrierea interiorului:</p> <ul style="list-style-type: none"> - diferitor edificii ce se deosebesc prin mediul în care se află (caracteristici etnice și religioase specifice locatarilor); - unei camere, după algoritmul propus (formularea de idei pentru îmbunătățirea camerei elevului); 	<ul style="list-style-type: none"> • Tradiția de ospitalitate în familia mea. • Meșteșugurile din Moldova din cele mai vechi timpuri. • Arta olăritului. Caramica. • Sărbătorile de stat din Republica Moldova. Comemorările naționale. 	<ul style="list-style-type: none"> - enumerarea activităților specifice profesiei de arhitect; - descoperirea diferențelor dintre profesia de arhitect și cea de constructor; - examinarea imaginilor pentru compararea caselor vechi cu cele moderne din Moldova; - descrierea prin enunțuri simple a diferitelor meserii necesare în construcția de clădiri; - descoperirea categoriilor de bază ale edificiilor arhitecturale, conform destinației; - cunoașterea conceptului de design de interior și înțelegerea relației lui cu mediul natural, caracteristicile etnice ale persoanelor fizice; - proiectarea unui model al orașului viitorului; - cunoașterea profesiilor care sunt necesare pentru a crea un interior confortabil și atractiv; - descrierea interiorului camerei în care locuiește; - formularea opțiunilor de îmbunătățire, reamenajare, decorare a casei/camerei/clasei; - realizarea desenelor din interiorul casei în care locuiește; - studierea tradițiilor diferitor etnii în timpul construcției unor case noi; identificarea asemănărilor și a deosebirilor; - conștientizarea acordării ajutorului reciproc la construcția de case noi; - crearea povestirilor despre inaugurarea unei case/locuințe noi; - compararea tradițiilor și obiceiurilor specifice etniilor ce locuiesc pe teritoriul Moldovei, legate de construcția de locuințe;
<p>3.4. Argumentarea necesității omului de a avea un mediu confortabil de trai, care îndeplinește cerințele moderne ale ecologiei și economiei de resurse;</p>		
<p>3.5. Familiarizarea cu:</p> <ul style="list-style-type: none"> - unele ritualuri etnice legate de construcția de locuințe, cu tradițiile de ajutor reciproc între vecini, rude ca o componentă a culturii relațiilor umane, - diverse tradiții la inaugurarea unei case noi, - meșteșugurile practicate pe teritoriul Republicii Moldova; 		
<p>3.6. Interpretarea unor informații, date selectate din diverse surse cu referire la arta olăritului în Republica Moldova;</p>		

<p>3.7. Cunoașterea principalelor sărbători naționale și a comemorărilor din Republica Moldova;</p>		<ul style="list-style-type: none"> - identificarea asemănărilor și deosebirilor în diferite tradiții de ajutor reciproc la construcția caselor;
<p>3.8. Realizarea unui desen/machetă/plan ce descriu viziunea propriei asupra unui oraș al viitorului;</p>		<ul style="list-style-type: none"> - relevarea importanței respectării tradițiilor și a ritualurilor specifice diferitelor culturi legate de construcția casei noi;
<p>3.9. Conștientizarea importanței atitudinii respectuoase față de diverse tradiții ale sărbătorilor de stat;</p>		<ul style="list-style-type: none"> - crearea povestirilor despre sărbătorile de familie și despre implicarea în organizarea lor; - înscenarea obiceiurilor/tradițiilor de primire a oaspeților; - discuții despre tradițiile de ospitalitate în familiile din care vin; - reflecții asupra rolului comunicării asertive în relațiile cu ceilalți;
<p>3.10. Exprimarea opiniilor, emoțiilor, sentimentelor legate de participarea la diverse sărbători organizate, cunoașterea meșterilor populari, promovarea tradiției de ajutor reciproc la construirea caselor.</p>		<ul style="list-style-type: none"> - conștientizarea respectării diferitor tradiții și ritualuri de primire a oaspeților; - descrierea diverselor îndeletniciri ale oamenilor din localitatea natală/regiune; - descrierea specificului muncii olarului, enumerarea ustensilelor și a materialelor utilizate; - examinarea imaginilor despre arta olăritului; - modelarea din plastilină, lut a obiectelor de uz casnic; - ascultarea și lectura povestirilor și legendelor despre istoria apariției sărbătorilor; - discuții despre pregătirea, organizarea și desfășurarea sărbătorilor de stat din Republica Moldova; - lectura poeziilor despre limba maternă și plaiul natal; - crearea povestirilor despre sărbătorile preferate, despre participarea la organizarea lor.

Modulul Limba vecinului (4 ore)		
<p>4.1. Achiziționarea și utilizarea în comunicare a termenilor-cheie: <i>folclor, patrie, scriitor, povestire, poveste, operă literară, ospitalitate, tezaur folcloric, etnie</i>;</p> <p>4.2. Familiarizarea (audierea, ascultarea, lectura) cu diverse opere literare ale scriitorilor de diferite naționalități din Moldova;</p> <p>4.3. Descoperirea ghidată a punctele comune și a celor specifice folclorului diferitor popoare despre țară, casă, vecini;</p> <p>4.4. Reproducerea unor fragmente din povești, legende, poezii sau povestiri ale scriitorilor din Republica Moldova despre localitatea, regiunea, țara în care locuim;</p> <p>4.5. Manifestarea atitudinii binevoitoare față de tezaurul folcloric al etniilor din Republica Moldova.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Povești, poezii și povestiri despre țara noastră. • Folclorul diverselor grupuri etnice din Moldova despre patrie. • Folclorul diverselor grupuri etnice din Moldova despre casă și vecini. • Dialogul cu vecinul. 	<ul style="list-style-type: none"> - Lectura diverselor opere literare ale scriitorilor din Republica Moldova; - crearea unor texte de dimensiune mică despre localitatea natală sau despre Moldova; - audierea/lectura de povestiri, basme, poezii, proverbe, zicători, ghicitori, strigături, cântece în limba de stat, limba maternă și limbile vecinilor; - alcătuirea dialogurilor simple cu subiectul <i>Inaugurarea casei/locuinței noi – sărbătoarea familiei mele și a vecinilor mei</i>; - memorarea cuvintelor din „dicționarul prieteniei” pentru o comunicare pozitivă, eficientă cu vecinii; - lectura/memorarea proverbelor, legendelor, basmelor, ghicitorilor, cântecelor despre Moldova, patrie, casă și vecini în cel puțin două limbi; - construirea dialogurilor simple în cel puțin două limbi ale vecinilor despre localitatea în care locuiesc și despre ospitalitatea băștinașilor; - memorarea cântecelor și a poeziilor dedicate rudelor și prietenilor, vecinilor și colegilor; - implicarea în activități extracurriculare, organizate cu prilejul sărbătorilor naționale; - crearea povestirilor despre vecini și despre cultura vecinătății; - compunerea unor povestiri despre vecinii proprii, despre relațiile dintre vecini; - discuții libere; discuții dirijate; - dezlegarea rebusurilor, a integramelelor, a cuvintelor încrucișate, a anagramelor.

Modulul Axiologia (3 ore)		
<p>5.1. Achiziționarea și utilizarea în comunicare a termenilor-cheie: <i>sfânt, a cinsti, a stima, memorial, concetățean, lăcaș sfânt, locuri sfinte, monument;</i></p> <p>5.2. Conștientizarea necesității de respectare a locurilor sfinte și a monumentelor de către oameni și de stat;</p> <p>5.3. Argumentarea rolului monumentelor și locurilor sfinte în viața fiecărui cetățean al Republicii Moldova și promovarea valorilor umane pentru conviețuirea diverselor națiuni.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Lăcașurile sfinte. • Monumentele din preajma noastră și ocrotirea acestora. • Monumentele și locurile sfinte care ne unesc. 	<ul style="list-style-type: none"> - Identificarea locurilor sfinte din localitatea natală, din apropierea ei sau din regiune; - recunoașterea a cel puțin două nume de locuri sfinte și monumente din regiune, localitate după imagini, descriere, localizare; - descrierea, după un plan propus, a unui monument, lăcaș sau loc sfânt; - identificarea acțiunilor ce denotă manifestarea respectului și atitudinii grijulii față de monumente și locuri sfinte, indiferent de apartenența lor etnică; - implicarea, împreună cu părinții, în activități de familiarizare cu monumentele și locurile sfinte din localitatea natală sau din apropiere; - audierea/lectura povestirilor, basmelor, poeziilor, proverbelor, zicătorilor, ghicitorilor, strigăturilor, cântecelor în diferite limbi despre monumentele din Moldova, precum și unele lăcașe și locuri sfinte; - discuții libere; discuții dirijate; - dezlegarea rebusurilor, a integramelor, a cuvintelor încrucișate, a anagramelor.
Modulul Conflictologia (3 ore)		
<p>6.1. Achiziționarea și utilizarea în comunicare a termenilor-cheie: <i>dificultate, colaborare, echipă, conflict, depășire, soluție;</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Deși suntem diferiți, avem multe în comun. • Dificultățile și secretele comunicării. • Colaborarea în echipă. 	<ul style="list-style-type: none"> - Participarea, împreună cu ceilalți colegi de clasă, la jocurile de cunoaștere; - implicarea în activități de intercunoaștere prin promovarea diverselor culturi, tradiții ale diferitelor naționalități ce locuiesc pe teritoriul țării;

<p>6.2. Explicarea ghidată, în baza observărilor, a unor relații de conviețuire în mediul înconjurător din localitatea natală (familie, comunitate de vecini, comunitate școlară; comunitate naturală);</p> <p>6.3. Conștientizarea necesității de a coopera în diferite activități, de a preveni conflictele și de a le rezolva pe cale amiabilă;</p> <p>6.4. Recunoașterea emoțiilor trăite și gestionarea lor pentru o interacțiune constructivă în echipă;</p> <p>6.5. Manifestarea interesului pentru cunoașterea culturii, vieții și tradițiilor oamenilor care trăiesc în vecinătate.</p>		<ul style="list-style-type: none"> - identificarea asemănărilor și deosebirilor dintre diferite persoane; - participarea la soluționarea unor conflicte apărute sau simulate, prin intermediul studiilor de caz între colegii de clasă, vecini (simulare în baza dialogurilor, a situațiilor de problemă); - formularea și respectarea regulilor în timpul jocurilor și activităților; - implicarea în diverse jocuri și activități inițiate de colegii de clasă; - analiza modalităților de gestionare a emoțiilor apărute în diverse situații din cotidian, în baza desenelor animate, a fragmentelor de film vizionate; - exprimarea atitudinii proprii în momentul evaluării diverselor situații reale sau simulate; - audierea/lectura de povestiri, basme, poezii, proverbe, zicători, ghicitori, despre prietenie, colaborare, identificarea modalităților de rezolvare a situațiilor de problemă și de conflict.
--	--	---

CLASA A III-A

LUCRĂM, ÎNVĂȚĂM ȘI NE ODIHNIM ÎMPREUNĂ

Subcompetențe	Conținuturi	Modalități orientative de organizare a predării-învățării-evaluării
	Introducere. Lucrăm, învățăm și ne odihnim împreună.	<ul style="list-style-type: none"> - Ascultarea, lectura și discutarea activităților disciplinei <i>Cultura bunei vecinătăți</i>; - familiarizarea elevilor cu scopurile și obiectivele disciplinei <i>Cultura bunei vecinătăți: Lucrăm, învățăm și ne odihnim împreună</i>.
Modulul Mediul geografic (5 ore)		

<p>1.1. Achiziționarea și utilizarea în comunicare a termenilor-cheie: <i>relief, zonă naturală, resurse naturale, lanșaft, ecologie, braconier;</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Clima și relieful Moldovei. Caracteristici ale climei și peisajului din Republica Moldova. 	<ul style="list-style-type: none"> - Înțelegerea specificului naturii și al resurselor naturale; - enumerarea factorilor principali care determină clima din Republica Moldova: așezarea geografică, relieful, râurile;
<p>1.2. Familiarizarea cu caracteristicile climatice ale Republicii Moldova și influența poziției geografice, a reliefului, a râurilor asupra condițiilor climatice ale țării;</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Originalitatea peisajului din Republica Moldova (stepă, câmpie, păduri, dealuri) și influența acestuia asupra activităților economice ale oamenilor din regiune. 	<ul style="list-style-type: none"> - examinarea hărții, a desenelor pentru crearea povestirilor referitoare la clima, relieful și peisajele Republicii Moldova; - examinarea hărții (politice) și compunerea unei povestiri în baza celor observate; - exemple de manifestare a respectului pentru mediul înconjurător;
<p>1.3. Investigarea ghidată a specificului climei localității natale, a caracteristicilor peisajului din localitate și a influenței lor asupra activităților economice ale oamenilor;</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Unități acvatice: (mare, lacuri, râuri, izvoare): oportunități pentru odihnă activă. Semnificația izvoarelor minerale, a nămolului terapeutic, a băilor de soare pentru sănătatea omului. 	<ul style="list-style-type: none"> - examinarea desenelor, diapozitivelor, filmelor despre traseele turistice ale Republicii Moldova; - studierea, în baza unui algoritm propus, a specificului naturii din localitatea natală (prin intermediul excursiilor în natură, la muzeul ținutului natal sau muzeul localității, precum și prin observație, ascultare, lectură și discutare a articolelor și a povestirilor);
<p>1.4. Argumentarea necesității protecției mediului înconjurător al Republicii Moldova și a impactului unor meserii responsabile de și implicate în protejarea naturii;</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Profesioniștii din domeniul protecției mediului. Munca oamenilor (pădurari, pompieri, zoologi, botaniști ș.a.). Protecția stepelor și a pădurilor de incendii și dăunători. Protecția bazinelor acvatice. 	<ul style="list-style-type: none"> - descrierea profesiilor oamenilor care sunt implicați în studierea protecției mediului înconjurător; - organizarea excursiilor în Codrii Moldovei, în preajma bazinelor acvatice; - formularea și respectarea regulilor de comportament pe timpul excursiei în natură;
<p>1.5. Identificarea modalităților de protejare a naturii; a regulilor de conduită pe timpul unei vizite în pădure, stepă, la n bazin acvatic;</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Flora localității natale. Excursie în Codrii Moldovei (stepe, râuri etc.). 	<ul style="list-style-type: none"> - argumentarea necesității protecției mediului înconjurător a Republicii Moldova; - organizarea călătoriilor la distanță, virtuale pe Nistru și Prut, pe traseele turistice ale Orheiului Vechi;

<p>1.6. Implicarea în activități de planificare a odihnei (odihnei active) și de întremare a sănătății: utilizarea izvoarelor minerale, a nămolului terapeutic, a băilor de soare, a băilor de apă, a traseelor turistice.</p>		<ul style="list-style-type: none"> - descrierea activităților reprezentanților unor profesii: pădurari, pompieri, zoologi, botaniști ș.a. - elaborarea posterelor cu genericul: <i>Protecția stepelor și a pădurilor de incendii și dăunători</i>. Protecția bazinelor acvatice; - demonstrarea originalității peisajului din Republica Moldova (stepe, câmpii, păduri, dealuri) și influența acestuia asupra activităților economice ale oamenilor din regiune; - identificarea oportunităților pentru odihnă activă în localitatea natală, regiune: lacuri, râuri, izvoare; - organizarea discuțiilor cu genericul: <i>Aerul vindecă? Care e cel mai atractiv traseu turistic? Care este necesitatea izvoarelor minerale, a nămolului terapeutic, a băilor de soare pentru sănătatea omului?</i>
<p>Modulul File din istorie (4 ore)</p>		
<p>2.1. Achiziționarea și utilizarea în comunicare a termenilor-cheie: <i>popor, trib, generație, instituție</i>;</p> <p>2.2. Descrierea profesiilor și a meseriilor practicate de părinți, bunici, a locurilor de muncă (istoria întreprinderii/instituției în cadrul căreia lucrează părinții, domeniul de activitate al acesteia), a produselor muncii și a uneltelor, ustensilelor utilizate, a folosului lor pentru comunitate;</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Meseriile părinților noștri. Unde lucrează apropiații noștri. Istoria acestor întreprinderi, instituții, ferme. • Etniile ce populează Republica Moldova. Cele mai numeroase etnii: bulgarii, găgăuzii, românii, romii, rușii, ucrainenii. 	<ul style="list-style-type: none"> - Excursie la întreprinderile și instituțiile unde lucrează părinții, bunicii, alte rude; - compunerea povestirilor despre profesiile părinților; - discuții dirijate pentru formarea atitudinii respectuoase față de istoria întreprinderilor, fermelor, instituțiilor culturale, de învățământ etc. ale Republicii Moldova; - ascultarea, lectura și discutarea povestirilor, a articolelor despre populația plurietică a Republicii Moldova; - compunerea unor povestiri despre vecinii proprii, despre relațiile dintre vecini;

<p>2.3. Distingerea grupurilor etnice care locuiesc în Republica Moldova, prin stabilirea asemănărilor și a ceea ce au ele în comun, precum și a specificului diferitor grupuri etnice;</p> <p>2.4. Argumentarea importanței și necesității schimburilor culturale și a cooperării între oamenii ce aparțin diferitor grupuri etnice și diferitor confesiuni religioase;</p> <p>2.5. Descoperirea ghidată a informațiilor referitoare la instituțiile unde și-au făcut studiile bunicii, bunicile, părinții: istoricul, localizarea, oferte educaționale etc.;</p> <p>2.6. Interpretarea unor informații, date selectate din diverse surse cu referire la impactul și importanța învățării, rolul educației în viața omului.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Reprezentanți ai diferitor naționalități, care locuiesc în vecinătatea noastră. Unicitatea fiecărei națiuni și a culturii proprii. • Cum învățau în trecut copiii din Moldova. Instituții de învățământ. 	<ul style="list-style-type: none"> - enumerarea grupurilor etnice care trăiesc în Republica Moldova; - exerciții pentru descoperirea specificului culturii reprezentanților diferitor grupuri etnice: asemănări și deosebiri; - discuții dirijate pentru înțelegerea importanței schimburilor culturale și a cooperării între oameni; - crearea povestirilor proprii cu ajutorul părinților, bunicilor despre modul în care aceștia și-au făcut studiile; - crearea povestirilor despre trecutul, prezentul și viitorul școlii în care învață copiii; - realizarea de mini-proiecte; - discuții libere; discuții dirijate; - dezlegarea rebusurilor, a integramelor, a cuvintelor încrucișate, a anagramelor; - studiu de caz pentru conștientizarea importanței învățării, despre rolul educației în viața omului.
--	---	--

Modulul *Cultura tradițională și contemporană* (11ore)

<p>3.1. Achiziționarea și utilizarea în comunicare a termenilor-cheie: <i>meserie, clacă, comerț, agricultură, meșteșug, fabrică, industrie, obicei, măreț, profet, religie, canon, preot, semn, post, ritual, traseu, odihnă activă</i>;</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Meșteșugurile tradiționale ale locuitorilor din Moldova. Ocupațiile populației în regiune în trecut. 	<ul style="list-style-type: none"> - Determinarea tipurilor de meserii; - descrierea diferitor meserii din cele mai vechi timpuri până în prezent: fierari, tâmplari, olari, dogari, croitori, brutari, țesători, broderi etc.; - conștientizarea valorilor operelor create de mâinile meșterilor talentați;
---	--	---

<p>3.2. Descrierea unor întreprinderi agricole și industriale din localitatea rurală/urbană sau raion, evoluția meseriilor/ocupațiilor principale ale populației Republicii Moldova din cele mai vechi timpuri și până în prezent;</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Întreprinderile agricole și industriale moderne. Instituții guvernamentale, întreprinderi din sfera serviciilor. • Oportunități de odihnă activă. Tradiții de odihnă ale familiilor noastre. 	<ul style="list-style-type: none"> - descrierea ocupațiilor populației din regiune în trecut: agricultura (inclusiv cultivarea legumelor, grădinăritul, viticultură, cultura tutunului), apicultura, creșterea animalelor (creșterea de capre, vaci, porci, cai, oi), avicultura etc.; - enumerarea a cel puțin cinci specialități în agricultură și nu mai puțin de trei meserii ale populației;
<p>3.3. Prezentarea tradițiilor și obiceiurilor familiale și naționale de organizare a unor sărbători calendaristice și religioase, de preparare și servire a bucatelor specifice acestor evenimente/sărbători;</p>	<ul style="list-style-type: none"> • De ce oamenii au nevoie de odihnă. • Când și cum învață copiii să muncească. Tradiții de cultivare a deprinderilor de muncă la copii în trecut și prezent. Repartizarea responsabilităților în familie în trecut. 	<ul style="list-style-type: none"> - ascultarea, lectura, examinarea albumelor cu ilustrațiile diferitor profesii; - crearea povestirii <i>Profesia care îmi place</i>; - cunoașterea a 2-3 întreprinderi agricole și industriale din localitate sau raion; - lectura informațiilor despre cum, când și de ce au apărut profesiile oamenilor care lucrează la diverse întreprinderi;
<p>3.4. Familiarizarea cu viața marilor proroci și învățători ai omenirii (Buddha, Isus, Confucius, Mohammed și alții) și cu istoria apariției marilor cărți (Vechiul și Noul Testament, Coranul etc.);</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ajutorul dintre vecini la diferite poame. Tradiții de asistență reciprocă de vecinătate la diferite grupuri etnice ale Republicii Moldova în construcția casei, strângerea recoltei, prelucrarea produselor alimentare și a materiei prime. 	<ul style="list-style-type: none"> - enumerarea a cel puțin cinci profesii răspândite în țară, explicând de ce acestea sunt importante; - crearea povestirilor despre apariția sărbătorilor; - exerciții de elaborare a meniului pentru o anumită sărbătoare, de aranjare a mesei de sărbătoare; - învățarea urărilor (felicitărilor) cu ocazia unor sărbători în limba maternă și în limba maternă a vecinului;
<p>3.5. Compararea jocurilor și a jucăriilor bunicilor, părinților cu cele moderne, precum și a responsabilităților membrilor familiei (adulți și copii) în trecut și în prezent;</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Jocurile și jucăriile strămoșilor noștri. Învățăm să ne jucăm de-a jocurile bunicilor. 	<ul style="list-style-type: none"> - descoperirea din diverse surse a specificului sărbătoririi Anului Nou și a altor sărbători care îi unesc pe toți locuitorii Republicii Moldova; - studierea tradițiilor de odihnă în diferite familii; - determinarea importanței odihnei pentru sănătatea omului;

<p>3.6. Identificarea modalităților de ajutor reciproc între vecini pentru efectuarea unui volum mare de lucru în prezent și în trecut;</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Mari dascăli ai omenirii. Marii proroci și învățători ai omenirii: Buddha, Isus, Confucius, Mohamed și alții. Cărțile de valoare. Istoria apariției și specificul general al Vechiului și Noului Testament, Coranului etc. 	<ul style="list-style-type: none"> - crearea unei povestiri despre organizarea odihnei utile; - lectura despre practicile de cultivare a deprinderilor de muncă la copii; - povestirea istoriei apariției sărbătorii, a tradițiilor familiei, legate de sărbătorirea Anului Nou, a zilei de 8 Martie;
<p>3.7. Argumentarea:</p> <ul style="list-style-type: none"> - practicării unor profesii pentru o anumită localitate, regiune, - practicilor bune de educare a copiilor prin muncă, - de organizare a odihnei active, sănătoase; 	<ul style="list-style-type: none"> • Sărbătorile tradiționale ale poporului meu. Evenimente pe care le sărbătorim împreună. 	<ul style="list-style-type: none"> - comparația tradițiilor și obiceiurilor diferitor grupuri etnice; identificarea asemănărilor și deosebirilor; - compunerea povestirii despre responsabilitățile elevului în familie;
<p>3.8. Elaborarea:</p> <ul style="list-style-type: none"> - unui meniu pentru masa de sărbătoare, - unui proiect de confecționare a cadourilor (cu mâinile proprii) cu ocazia unor sărbători calendaristice, religioase, - unui program de odihnă și întremare a sănătății; 	<ul style="list-style-type: none"> • Sărbătorile noastre comune. Specificul comportamentului în timpul sărbătorii naționale și de familie. 	<ul style="list-style-type: none"> - argumentarea importanței de a obișnui copiii cu munca; - discuții cu bunicii, părinții despre cum în trecut erau repartizate responsabilitățile în familie și ce fel de muncă îndeplineau copiii; - recunoașterea a cel puțin 2-3 denumiri de mari cărți ale omenirii și 2-3 nume de dascăli renumiți ai omenirii;
<p>3.9. Manifestarea disponibilității și abilității pentru participarea la alegerea, decorarea și oferirea cadourilor, respectând specificul etnic, religios, de a saluta, felicita și mulțumi în limba maternă și în "limba vecinului";</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Darurile. Învățăm să dăruim cadouri. Felicitări cu ocazia sărbătorii în limba maternă și în limba maternă a vecinului. 	<ul style="list-style-type: none"> - alcătuirea povestirilor privind asistența reciprocă la diferite grupuri etnice; - înscenarea unirii oamenilor pentru construirea casei; - înțelegerea rolului lucrului comun pentru efectuarea unor volume de lucru mari; - exerciții pentru demonstrarea bunăvoinței în comunicarea cu alte persoane și a atitudinii respectuoase față de diferite tradiții; - examinarea ilustrațiilor cu diferite tipuri de jocuri; - cunoașterea sărbătorilor la care se vine numai cu invitație;

<p>3.10. Exprimarea opiniilor, emoțiilor, sentimentelor legate de organizarea muncii adulților și copiilor și a odihnei sănătoase, precum și a celor legate de pregătirea și participarea la diverse sărbători/ritualuri religioase.</p>		<ul style="list-style-type: none"> - discuții despre vestimentația și cadourile corespunzătoare evenimentului, despre specificul comportamentului în timpul sărbătorii/ritualurilor religioase, despre eticheta la masă; - formularea principalelor reguli privind alegerea, decorarea și oferirea cadourilor; - exersări pentru a saluta, felicita și mulțumi în limba maternă și în “limba vecinului”; - explorarea tipurilor de cadouri și a modalităților de confecționare a acestora; decorarea și oferirea cadoului; salutarea și felicitarea cu anumite ocazii; cum se primesc cadourile și cum se mulțumește pentru ele; - confecționarea cadourilor cu mâinile proprii pentru diverse sărbători; - ascultarea și lectura povestirilor despre marii discipoli ai omenirii și marile cărți; - discutarea specificului general al Vechiului și Noului Testament, Coranului etc.; - ascultarea și lectura povestirilor despre diferite tipuri de sărbători; - înscenarea ritualurilor prin organizarea sărbătorilor (la alegere); - alcătuirea dialogurilor: invitație – răspuns, salutare și felicitare sau condoleanțe – răspuns, scuze – răspuns. - înscenarea salutării și oferirii cadoului și florilor la ziua de naștere; - identificarea a 2-3 exemple de asistență reciprocă între vecini și cunoașterea termenilor “toloca” și “clacă”;
--	--	--

		<ul style="list-style-type: none"> - explicarea necesității unirii oamenilor pentru efectuarea unui volum mare de lucru; - repovestirea experiențelor pozitive (din relatările părinților și bunicii) de practicare a jocurilor care au ca scop unirea, prietenia și cooperarea.
Modulul <i>Limba vecinului</i> (4 ore)		
<p>4.1. Achiziționarea și utilizarea în comunicare a termenilor-cheie: <i>gest, limbajul gesturilor, dans, pantomimă</i>;</p> <p>4.2. Distingerea metodelor de comunicare nonverbală, specifice reprezentanților diferitor etnii, și semnificația lor;</p> <p>4.3. Explorarea semnificației unor gesturi, mimici, priviri, a limbajului dansului și specificul lor etnic;</p> <p>4.4. Descrierea limbajului muzicii și al dansului ca una din posibilitățile de transmitere a sentimentelor, emoțiilor, gândurilor și evenimentelor;</p> <p>4.5. Argumentarea rolului și importanței dansurilor și a cântecelor în viața omului, în devenirea și educarea lui;</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Comunicarea nonverbală. Gesturile și mimica. Dansul. • Cântecelile noastre preferate, cu care ne este ușor să lucrăm și să ne odihnim, care ne ajută să învățăm. • Cântăm împreună în limbile vecinilor. • În dialog cu vecinul. Vocabularul ospitalității. 	<ul style="list-style-type: none"> - Explorarea metodelor de comunicare nonverbală și a semnificației lor; - cunoașterea semnificației unor gesturi și mimici, precum și caracteristicile lor etnice; - argumentarea rolului muzicii și dansului (modalitate de transmitere a sentimentelor, gândurilor și evenimentelor); - exerciții de comunicare, utilizând gesturile și privirile, limbajul dansului; - recunoașterea privirilor și gesturilor și interpretarea lor; - organizarea jocului creativ „discuții prin gesturi și priviri”; - discutarea exemplurilor de gesturi specifice unor grupuri etnice; - audierea și discutarea diverselor opere muzicale, care reflectă bucuria, tristețea, admirația etc.; - interpretarea melodiilor preferate ușor de interpretat; - învățarea și interpretarea cântecelor în limbile vecinilor (în alte limbi străine, vorbite pe teritoriul Europei, învățate la școală); - implicarea în discuții referitoare la rolul și importanța cântecelor și dansurilor în viața omului; - interpretarea sau recitarea versurilor a 2-3 cântece preferate, care pot fi cântate în timpul muncii sau odihnei;

<p>4.6. Manifestarea disponibilității pentru utilizarea lexicului etichetei de ospitalitate recomandat în limba maternă și în cel puțin două limbi ale vecinilor.</p>		<ul style="list-style-type: none"> - cunoașterea conținutului a două cântece în limbile vecinilor; - organizarea dialogului cu utilizarea lexicului corespunzător din eticheta de ospitalitate recomandat în limba maternă și în cel puțin în două limbi ale vecinilor; - organizarea unui eveniment cultural în cadrul clasei, la bibliotecă, în localitatea natală; - crearea și simularea unui dialog cu tema <i>Poftiți în ospetie!</i>
<p>Modulul Axiologia (3 ore)</p>		
<p>5.1. Achiziționarea și utilizarea în comunicare a termenilor-cheie: <i>to-varăș, camarad, cumsecădenie, încredere, valoare, altruism, cunoștințe, diligență, sârguință, hărnicie, bunătate, ajutor reciproc, grijă, responsabilitate, respect, moralitate, conștiință</i>;</p> <p>5.2. Identificarea și argumentarea valorilor proprii popoarelor din Moldova: valori general-umane, valori naționale, valori moral-spirituale, valori familiale;</p> <p>5.3. Argumentarea necesității educării și promovării valorilor în viața fiecărui cetățean al Republicii Moldova: în familie, la școală, în comunitate;</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ce înseamnă <i>prieten, prietenie și dragoste</i>. Rolul prieteniei și dragostei în viața omului. • Atitudinea familiei față de știință și muncă. Ce înseamnă cunoștințe, diligență, și sârguință și hărnicie. Sunt ele necesare în viața omului modern? • Valorile comune ale oamenilor și semnificația lor în viața oamenilor. Bunătatea, ajutorul reciproc, grija, respectul, responsabilitatea. 	<ul style="list-style-type: none"> - Exemplificarea și definirea noțiunilor: <i>prieten, prietenie, cunoștințe, diligență, sârguință, hărnicie, bunătate, ajutor reciproc, grijă, respect, responsabilitate</i>; - aflarea etimologiei cuvântului <i>prieten</i> în diferite limbi; - audierea/lectura de povestiri, basme, poezii, ghicitori, cântece în limba maternă și limbile vecinilor despre prietenie, ajutor reciproc, sârguință și respect; - restabilirea, descoperirea, decodificarea și explicarea proverbelor și zicătorilor despre muncă, sârguință și diligență; - formularea atitudinii familiei proprii și a vecinilor față de oamenii învățați, educați și harnici; - identificarea valorilor comune ale oamenilor: valori general-umane, valori naționale, valori moral-spirituale, valori familiale; - enumerarea și caracterizarea calităților pe care ar vrea să le vadă la prietenii lor; - expunerea punctului propriu de vedere referitor la necesitatea valorilor în viața omului;

<p>5.4. Elaborarea regulilor de comunicare dintre reprezentanții diferitelor etnii, religii, confesiuni din Moldova pentru promovarea valorilor umane.</p>		<ul style="list-style-type: none"> - argumentarea rolului și necesității prieteniei în viața omului; - recunoașterea valorilor comune ale oamenilor și a semnificațiilor lor în viață: bunătatea, ajutorul reciproc, grija, responsabilitatea, respectul.
<p>Modulul Conflictologia (3 ore)</p>		
<p>6.1. Achiziționarea și utilizarea în comunicare a termenilor-cheie: <i>prieten, inamic, interacțiune, interacțiune constructivă, interlocutor, aliat, colaborare eficientă</i>;</p> <p>6.2. Explicarea ghidată, în baza observărilor, a unor relații de conviețuire în diferite medii: localitatea natală (familie, comunitate de vecini), comunitate școlară, societate;</p> <p>6.3. Conștientizarea necesității de a coopera în diferite activități, de a preveni conflictele;</p> <p>6.4. Recunoașterea emoțiilor trăite și gestionarea lor pentru o interacțiune constructivă în echipă (conversația în direcția unui dialog constructiv; schimbarea atitudinii negative față de interlocutorul cu care nu sunt de acord).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Prieten și inamic.</i> Colaborarea eficientă. • Interacțiunea constructivă: cum să transformi oponentul în aliat. • Modul de schimbare a atitudinii negative față de interlocutorul cu care nu ești de acord. 	<ul style="list-style-type: none"> - Cunoașterea semnificației noțiunilor <i>prieten, inamic, interacțiune, interacțiune constructivă, interlocutor, aliat</i>; - activități interactive: <i>Dansul mâinilor, Împăturirea plapomei, Autobiografia pe epoci, Imaginează-te altfel, Amintiri din copilărie</i>; - mimarea implicării în soluționarea pașnică a conflictelor apărute între colegii de clasă sau între vecinii de curte; - identificarea modalităților de schimbare a atitudinii negative față de interlocutorul cu care nu ești de acord; - participarea la soluționarea unor conflicte apărute sau simulate prin intermediul studiilor de caz între colegi de clasă, vecini (simulare în baza dialogurilor, a situațiilor de problemă); - formularea și respectarea regulilor în timpul jocurilor și activităților; - analiza modalităților de gestionare a emoțiilor apărute în diverse situații cotidiene, în baza desenelor animate, fragmentelor de film vizionate; - exprimarea atitudinii proprii în momentul evaluării diverselor situații reale sau simulate;

		- audierea/lectura de povestiri, basme, poezii, proverbe, zicători, ghicitori despre prietenie, colaborare, identificarea modalităților de rezolvare a situațiilor de problemă, a situațiilor de conflict.
--	--	--

CLASA A IV-A

ȚARA MEA – MÂNDRIA MEA

Competențele specifice ale elevilor	Conținuturi	Modalități orientative de organizare a predării-învățării-evaluării
	Introducere. <i>Ne mândrim cu Republica Moldova.</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Lectura povestirilor, legendelor, istorioarelor despre țara în care locuim – Moldova; - familiarizarea cu obiectivele disciplinei <i>Cultura bunei vecinătăți</i>. Discuții; - formularea rolului și importanței locului de baștină pentru fiecare om.
Modulul Mediul geografic (4 ore)		
<p>1.1. Achiziționarea și utilizarea în comunicare a termenilor-cheie: <i>natură, resurse naturale, Cartea Roșie, plantă exotică, rezervație naturală, monument natural, mediu natural;</i></p> <p>1.2. Identificarea factorilor ce influențează condițiile climaterice ale țării: regiunile geografice ale Republicii Moldova, poziția geografică, relieful, râurile;</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Miracolele naturii. Regiunile geografice ale Republicii Moldova. Necesitatea ocrotirii naturii. • File din Cartea Roșie a Republicii Moldova. Plantele și animalele rare din regiunea noastră. 	<ul style="list-style-type: none"> - Explicarea noțiunilor de <i>natură și resurse naturale;</i> - examinarea hărților, narațiunea în baza observațiilor; - enumerarea acțiunilor ce manifestă atitudinea grijulie față de mediul înconjurător; - discuții despre regiunile geografice ale Republicii Moldova și despre modul în care poziția geografică, relieful, râurile influențează condițiile climaterice ale țării; - observarea și caracterizarea particularităților naturii din localitatea natală; - cunoașterea modalităților de restabilire și sporire a numărului de animale și plante rare din regiune;

<p>1.3. Distingerea principalelor caracteristici specifice florei și faunei din țară, dar și din localitatea natală;</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Monumentele naturale. Muzeele naturale din Republica Moldova (grădinile botanice, dendrariile, zonele de parc, muzeele de studiere a ținutului natal, Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală etc.). 	<ul style="list-style-type: none"> - examinarea unor desene, prezentări electronice, filme despre plantele și animalele înscrise în Cartea Roșie a Republicii Moldova;
<p>1.4. Argumentarea rolului rezervațiilor naturale și al Cărtii Roșii a Republicii Moldova în protejarea mediilor naturale din țara noastră;</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Rezervațiile naturale și sanctuarele faunei sălbatice din Republica Moldova: istoria apariției, caracterizarea lor. Importanța lor pentru protecția naturii Republicii Moldova. 	<ul style="list-style-type: none"> - realizarea unui colaj fotografic cu diverse animale și plante rare din localitate; - organizarea excursiilor în natură, la muzeu; observarea; audierea, lectura și discutarea articolelor și a povestirilor relevante; - recunoașterea a 5-6 specii endemice din Republica Moldova și a unor plante înscrise în Cartea Roșie;
<p>1.5. Explorarea prin observare directă, ghidat, a stării mediului din localitate și din vecinătatea ei, din țară;</p>		<ul style="list-style-type: none"> - caracterizarea unor specii endemice ale Republicii Moldova;
<p>1.6. Descrierea ghidată a unor monumente naturale, a unor plante, animale, a mediilor naturale din Republica Moldova;</p>		<ul style="list-style-type: none"> - organizarea excursiilor la muzeele naturale din Republica Moldova (grădini botanice, dendrarii, zone de parc, muzeu de studiere a ținutului natal, Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală etc.); - recunoașterea rezervațiilor naturale din Republica Moldova după imagini, descriere, localizare;
<p>1.7. Manifestarea disponibilității și abilității, participarea la activități simple de protecție și îngrijire a mediului.</p>		<ul style="list-style-type: none"> - prezentarea istoriei apariției rezervațiilor naturale, a sanctuarelor faunei sălbatice și a muzeelor naturale în Republica Moldova; - relatarea despre importanța rezervațiilor naturale și a sanctuarelor pentru ocrotirea naturii în Republica Moldova; - formularea necesității menținerii curățeniei și a amenajării teritoriului pentru odihnă (terenul de joacă sau de sport), a teritoriului din jurul școlii; - prezentarea și discutarea regulilor de comportament în timpul excursiei în natură;

		<ul style="list-style-type: none"> - implicarea în activități de amenajare, de menținere a curățeniei și a ordinii pe teritoriul destinat studiilor și odihnei.
Modulul File din istorie (4 ore)		
<p>2.1. Achiziționarea și utilizarea în comunicare a termenilor-cheie: <i>voievod, conducător, personalitate marcantă, eveniment, eveniment istoric, personalitate notorie, viață politică, socială și culturală;</i></p> <p>2.2. Descrierea unor date și evenimente istorice elementare din istoria țării, din istoria localității în care locuiește elevul;</p> <p>2.3. Caracterizarea unor personalități remarcabile din istoria Moldovei, din istoria regiunii, localității;</p> <p>2.4. Detectarea impactului unor personalități marcante asupra vieții politice, sociale și culturale a Moldovei;</p> <p>2.5. Proiectarea unor acțiuni de comemorare/elogiere a unor personalități.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Evenimentele istorice care ne prezintă și care au făcut Moldova cunoscută. • Personalități marcante care au proslăvit Moldova. • Voievozi și conducători care ne-au proslăvit țara. • Viața și activitatea celor mai notorii personalități din viața politică, socială și culturală a Moldovei. 	<ul style="list-style-type: none"> - Relatarea unor povestiri despre evenimentele din istoria Moldovei; - definirea conceptului de „atitudine grijulie față de istoria țării”; - stabilirea interdependenței dintre evenimentele istorice ale țării noastre și evenimentele istorice mondiale; - audierea, lectura, discutarea povestirilor și a articolelor despre personalitățile notorii născute în Moldova; - vizitarea locurilor/lăcașurilor semnificative – dovezi ale trecutului istoric; - vizitarea caselor-muzeu; - excursii la Muzeul Național de Istorie; - cunoașterea a cel puțin 2-3 evenimente care au făcut Moldova cunoscută în Europa; - povestirea legendelor, povestirilor, recitarea poeziilor în care se descrie un eveniment istoric; - recunoașterea a 5-6 personalități marcante din istoria Moldovei în baza imaginilor, descrierilor, evenimentelor istorice la care au participat sau pe care le-au înfăptuit; - organizarea jocurilor de rol; - exerciții de reprezentare a unui eveniment istoric sau a unei personalități marcante (prin desen, povestire, vers, comunicare, prezentare); - realizarea de interviuri/reportaje.

Modulul **Cultura tradițională și contemporană** (11 ore)

<p>3.1. Achiziționarea și utilizarea în comunicare a termenilor-cheie: <i>arhitectură, monument de arhitectură, meșteșug, meșteșugar, compozitor, muzician, imn, ornament, suvenir, bucătărie tradițională, compozitor, creație muzicală, portretist, peisagist, pictor, turism, turist;</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Cele mai cunoscute monumente ale arhitecturii din Republica Moldova. Aspectul, destinația și valoarea lor. • Bucatele noastre tradiționale. Bucate consumate zi de zi și pentru a servi oaspeții. • Mâncăruri ce se pot întâlni numai în Moldova. 	<ul style="list-style-type: none"> - Familiarizarea cu cele mai cunoscute monumente de arhitectură; - descrierea lor în baza unui algoritm și a unor repere, informații propuse; - conștientizarea valorii monumentelor de arhitectură, create de către meșteri talentați; - prezentarea și examinarea bucatelor moldovenești tradiționale; - crearea meniului unui prânz ordinar și al unei cine festive pentru oaspeți;
<p>3.2. Descrierea unor monumente de arhitectură din localitate și din Republica Moldova;</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Meșteșugurile renumite ale băștinășilor Moldovei. Articole moldovenești de meșteșugărit, cunoscute peste hotarele țării. 	<ul style="list-style-type: none"> - recunoașterea și descrierea unor meșteșuguri moldovenești tradiționale; - povestiri despre articolele moldovenești de meșteșugărit, care în trecut erau exportate în străinătate;
<p>3.3. Argumentarea impactului unor personalități marcante asupra dezvoltării, promovării și valorificării culturii Republicii Moldova: compozitori, cântăreți, lăutari, pictori, sculptori;</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Suvenirele moldovenești. • Elemente de decor și ornamente la diferite etnii (în artele plastice și artizanat). 	<ul style="list-style-type: none"> - lectura, discuția, examinarea albumurilor cu fotografii din diferite meșteșuguri; - crearea narațiunii <i>Meșteșugul care îmi place;</i> - cunoașterea unor meșteșugari sau artizani celebri, care au locuit în Moldova în trecut sau activează în prezent, și a lucrărilor lor;
<p>3.4. Descrierea tradițiilor și obiceiurilor familiale și naționale de preparare și servire a bucatelor în Moldova;</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Compozitori din Moldova. Creații muzicale despre Moldova și locuitorii ei. 	<ul style="list-style-type: none"> - excursie la un atelier de artizanat, expoziție sau sală de muzeu tematică; - pregătirea unor cadouri (inclusiv confecționarea lor cu mâinile proprii);
<p>3.5. Recunoașterea unor meșteșugari sau artizani celebri din localitate sau din țară, a ustensilelor și articolelor moldovenești tradiționale de meșteșugărit;</p>		<ul style="list-style-type: none"> - confecționarea unui suvenir moldovenesc cu mâinile proprii; - prezentarea și înmânarea suvenirilor colegilor; - concursul distractiv <i>Ce suvenir moldovenesc i-aș dărui unui oaspete de peste hotare;</i>

<p>3.6. Prezentarea istoriei apariției teatrului de păpuși, a teatrului de umbre și a unui fragment teatralizat dintr-un text literar, dintr-un dialog sau piesă creată;</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Cântăm despre patria noastră în limbi diferite. Imnul Republicii Moldova – simbol al țării. 	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de distingere a ornamentelor moldovenești; explicarea semnificației culorilor; - desenarea ornamentelor existente, inventarea unor ornamente proprii;
<p>3.7. Argumentarea construirii muzeelor și a galeriilor de artă în Moldova;</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Pictori și sculptori originari din Moldova. Creația lor. Muzeu și galerii de artă din Republica Moldova. 	<ul style="list-style-type: none"> - descrierea caracteristicilor ornamentelor întâlnite pe teritoriul Moldovei: forme, culori simbolice, îmbinarea lor, fuzionarea ornamentelor/elementelor utilizate de diferite etnii;
<p>3.8. Distingerea de ornamente populare specifice diverselor etnii ce populează Moldova: simboluri, imagini stilizate, cromatică;</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Istoria apariției teatrelor de păpuși. Marionetele, păpușile stil mânășă și teatrul de umbre. 	<ul style="list-style-type: none"> - învățarea textului și melodiei imnului Republicii Moldova <i>Limba noastră</i>, precum și a cel puțin două cântece populare sau culte despre Moldova;
<p>3.9. Elaborarea unui proiect de confecționare a unui suvenir (inventarea unui nou suvenir moldovenesc original) și de creare (inventate) de noi ornamente;</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ospitalitatea poporului nostru. Turismul în Republica Moldova: ieri și azi. Trasee turistice, excursii. 	<ul style="list-style-type: none"> - audierea și interpretarea cântecelor populare preferate ale elevilor; - prezentarea informațiilor despre compozitorii din Moldova, audierea unor lucrări reprezentative ale acestora;
<p>3.10. Manifestarea disponibilității și abilității, participarea în crearea traseelor turistice prin localitate, regiune, țară;</p>		<ul style="list-style-type: none"> - examinarea imaginilor din muzele și galeriile de artă majore din Moldova; - examinarea operelor de artă ale pictorilor originari din Moldova; - prezentarea unui spectacol de păpuși tradițional. Înscenarea; - prezentarea personajelor celebre ale spectacolelor din teatrul de păpuși;
<p>3.11. Exprimarea opiniilor, emoțiilor, sentimentelor legate de dezvoltarea turismului, susținerea meșterilor populari, promovarea bucătăriei naționale.</p>		<ul style="list-style-type: none"> - familiarizarea cu istoricul teatrelor pentru copii din Moldova; - identificarea locurilor/persoanelor/evenimentelor specifice Republicii Moldova, ce au inspirat poeți, prozatori, muzicanți și artiști plastici; - cunoașterea denumirilor a 3-4 spoturi turistice din Republica Moldova;

		<ul style="list-style-type: none"> - crearea unor trasee turistice pentru vizitatori, oaspeți din străinătate; - realizarea de mini-proiecte; - discuții libere; discuții dirijate; - dezlegarea rebusurilor, a integramelelor, a cuvintelor încrucișate, a anagramelor.
Modulul <i>Limba vecinului</i> (5 ore)		
<p>4.1. Achiziționarea și utilizarea în comunicare a termenilor-cheie: <i>letopiseț, graffiti, pergament, cronologie, cronicar, manuscris, lider spiritual</i>;</p> <p>4.2. Argumentarea impactului unor personalități marcante asupra dezvoltării, promovării și valorificării limbilor vorbite pe teritoriul Moldovei: poeți, prozatori, cronicari, lideri spirituali;</p> <p>4.3. Compararea diferitelor modalități de transmitere a informației în trecut și în prezent;</p> <p>4.4. Manifestarea interesului pentru descoperirea și cunoașterea unor obiceiuri și tradiții de ospitalitate;</p> <p>4.5. Participarea la evenimente/activități lingvistice și culturale în cadrul clasei, școlii, localității, la nivel național.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Mijloace de comunicare: trecut și prezent. Cronografia moldovenească. Cronicarii. • Cei înalți cu duhul: personalitățile religioase celebre din Moldova. Liderii noștri religioși. • Scriitori din Moldova. • Salutăm oaspeții în limba lor maternă. • Prezentăm țara noastră oaspeților de peste hotare. 	<ul style="list-style-type: none"> - Descrierea mostrelor de inscripții arhaice; - analiza „letopisețelor în piatră”: inscripțiile săpate în piatră (epigrafie) și în lut (graffiti) – mărturiile strămoșilor noștri; - prezentarea de informații despre unele personalități religioase și lideri spirituali cunoscuți din Moldova; - lectura versurilor și a prozei scriitorilor pentru copii din Moldova; - compararea modalităților diferite de transmitere a informației; - lectura despre cronografia moldovenească și marii cronicari; - cunoașterea a 5-6 personalități religioase și lideri spirituali celebri din Moldova; - recunoașterea prozatorilor și a poezilor pentru copii din Moldova după creația lor și invers; - organizarea recitalurilor de poezii ale poezilor pentru copii din Moldova; - teatralizarea unor fragmente din opera scriitorilor din Moldova; - exerciții de creare a povestirilor simple și a catrenelor; - crearea dialogurilor cu utilizarea adecvat situației a expresiilor din vocabularul ospitalității în limba maternă/limba de studiu și în cel puțin două dintre limbile vecinilor;

		<ul style="list-style-type: none"> - crearea și simularea unui dialog: <i>Poftiți în ospetie!</i> - excursie la un muzeu al literaturii/ casa-muzeu a unui scriitor sau la bibliotecă; - organizarea unui eveniment cultural în cadrul clasei, la bibliotecă, în localitatea natală.
Modulul Axiologia (4 ore)		
<p>5.1. Achiziționarea și utilizarea în comunicare a termenilor-cheie: <i>mica patrie și marea patrie, bună vecinătate, bunăătate, ajutorare, grijă, respect, responsabilitate, valori, armonie, pace;</i></p> <p>5.2. Identificarea și argumentarea valorilor proprii popoarelor din Moldova: valori general-umane, valori naționale, valori moral-spirituale;</p> <p>5.3. Elaborarea regulilor de comunicare dintre reprezentanții diferitelor etnii, religii, confesiuni ce populează teritoriul Republicii Moldova;</p> <p>5.4. Descrierea unor experiențe/exemple de bună vecinătate: istorice (din Republica Moldova), actuale (din propria experiență, din experiența rudelor, cunoscuților sau a prietenilor).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Țara mea și lumea-ntreagă. Pacea și armonia. • Atitudinea față de țară, lume și diversele culturi din Moldova. • Valorile buneii vecinătăți. Tema binelui, a înțelegerii și a păcii în folclorul popoarelor din Republica Moldova. • Valorile lumii. Experiența istorică de coexistență pașnică în Republica Moldova: învățăm de la trecut, construim prezentul și viitorul. 	<ul style="list-style-type: none"> - Definierea noțiunilor <i>mica patrie și marea patrie</i> și a termenilor <i>bună vecinătate, bunăătate, ajutorare, grijă, respect, responsabilitate;</i> - explicarea și comentarea unor proverbe tematice; - lectura, audierea și reproducerea textelor folclorice despre patrie și pace; - lectura legendelor, basmelor, proverbelor și zicătorilor ale diferitor popoare din Republica Moldova despre patrie și pace; - audierea, lectura, memorarea textelor folclorice ale popoarelor din Republica Moldova, în care se glorifică prietenia, toleranța, hărnicia. - reproducerea/repovertirea (în dependență de specie și volum) a cel puțin trei texte folclorice despre patrie și pace; - adoptarea unui cod de reguli pentru eficientizarea comunicării dintre reprezentanții diferitelor etnii, religii, confesiuni ce populează pe teritoriul Republicii Moldova; - relatarea, descrierea experiențelor istorice de bună vecinătate ale Republicii Moldova; - prezentarea exemplelor de bună vecinătate din propria experiență sau din experiența rudelor, cunoscuților sau a prietenilor; - realizarea de mini-proiecte;

		<ul style="list-style-type: none"> - discuții libere; discuții dirijate; - dezlegarea rebusurilor, a integramelelor, a cuvintelor încrucișate, a anagramelor; - caracterizarea de personaje și a acțiunilor din situații concrete; - studiu de caz despre variantele de reacționare în diverse situații.
Modulul Conflictologia (3 ore)		
<p>6.1. Achiziționarea și utilizarea în comunicare a termenilor-cheie: <i>comunicare constructivă, ospitalitate, colaborare, gazdă, tradiția de ospitalitate, conflict, soluționare;</i></p> <p>6.2. Interpretarea unor informații, date selectate din diverse surse cu referire la tradițiile și regulile de bază de primire a oaspeților în culturi diferite;</p> <p>6.3. Exprimarea opiniilor, emoțiilor, sentimentelor legate de modalitățile de soluționare a conflictelor, neînțelegerilor, situațiilor dificile;</p> <p>6.4. Manifestarea unor comportamente moral-civice în contexte familiare, favorabile integrării în colectivitate, societate;</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Noi și ceilalți.</i> Comunicarea asertivă (constructivă). • Prietenia și colaborarea. Proiect: <i>Clasa – un model în miniatură al populației Republicii Moldova.</i> • Suntem gazde primitoare. Tradițiile și regulile de primire a oaspeților în diferite culturi. 	<ul style="list-style-type: none"> - Organizarea activităților interactive <i>Dansul mâinilor; Împăturiți plapuma; Să povestim împreună;</i> - înscenarea situațiilor de soluționare pașnică a conflictelor dintre colegi, vecinii din curte etc.; - modelarea unor situații de prietenie, împăcare, unire pentru o cauză comună; - organizarea <i>Sărbătorii prieteniei;</i> - elaborarea regulilor de bază de primire a oaspeților; - mimarea acțiunilor de primire a oaspeților; - organizarea jocului-iarmaroc <i>Să ajutăm oaspeții să ne descopere meleagul natal;</i> - familiarizarea cu tradițiile și regulile de primire a oaspeților în culturi diferite: gustările și cadourile; calitățile personale ale gazdei ospitaliere (de exemplu: <i>binevoitoare, atentă, tacticoasă, darnică</i> etc.); - înscenarea unor situații pentru înțelegerea modalităților de soluționare a conflictelor pe cale pașnică; - realizarea, în perechi sau în grupe mici, a prezentărilor PPT cu referire la specificul soluționării conflictelor în trecut;

<p>6.5. Relaționarea pozitivă:</p> <ul style="list-style-type: none"> - în grupuri mici, la rezolvarea unor sarcini simple de lucru; - cu ceilalți membri din comunitatea școlii, la rezolvarea unor sarcini și realizarea unor proiecte. 		<ul style="list-style-type: none"> - elaborarea unui text de autoanaliză cu oportunități de îmbunătățire a faptelor/comportamentului personal; - exerciții de depășire a situațiilor de înstrăinare în clasă și de activare în acord cu ceilalți; - interpretarea/înscenarea situațiilor de prietenie, împăcare, unire pentru o cauză comună pentru aplicarea ulterioară în viața reală a deprinderilor dobândite; - prezentarea exemplelor de ospitalitate din propria experiență sau din experiența rudelor, cunoscuților sau a prietenilor; - realizarea de mini-proiecte; - discuții libere; discuții dirijate; - dezlegarea rebusurilor, a integramei, a cuvintelor încrucișate, a anagramelor; - caracterizarea de personaje și a acțiunilor din situații concrete; - studiu de caz despre variantele de reacționare în diverse situații.
---	--	--

VII. STRATEGII DIDACTICE: ORIENTĂRI GENERALE

Pentru a desfășura o activitate profesionistă cu copiii, însuși învățătorul/profesorul trebuie să însușească conceptul de toleranță. În primul articol al *Declarației principiilor toleranței*, adoptată de către statele-membre ale ONU la 16 noiembrie 1995 la Paris și ratificată ulterior de către Republica Moldova, explicația termenului se prezintă în următoarea formulare:

1.1. Toleranța este respectul, acceptarea și aprecierea bogăției și diversității culturilor lumii noastre, felurilor noastre de expresie și a manierelor de exprimare a calității noastre de ființe umane. Ea este încurajată prin cunoaștere, deschiderea spiritului, comunicare, libertatea gândirii, conștiinței și a credinței. Toleranța este armonia în diferențe. Ea nu e doar o obligațiune de ordin etic; ea este, de asemenea, și o necesitate politică și juridică. Toleranța este o virtute care face ca pacea să fie posibilă și care contribuie la înlocuirea culturii războiului cu o cultură a păcii.

1.2. Toleranța nu e nici concesie, nici condescendență ori indulgență. Toleranța este, mai ales, o atitudine activă generată de recunoașterea drepturilor universale ale persoanei umane și a libertăților fundamentale ale altora. În niciun caz toleranța nu poate fi invocată pentru a justifica violarea acestor valori fundamentale. Toleranța trebuie să fie practică de către indivizi, grupuri și state.

1.3. Toleranța este responsabilitatea care susține drepturile omului, pluralismul (inclusiv pluralismul cultural), democrația și statul de drept. Ea implică respingerea dogmatismului și a absolutismului și confirmă normele enunțate în instrumentele internaționale cu privire la drepturile omului.

1.4. În conformitate cu respectarea drepturilor omului, a practica toleranța nu înseamnă nici a tolera nedreptatea socială, nici a renunța la propriile convingeri, nici a face concesii în această privință. Ea semnifică acceptarea faptului că ființele umane, care se caracterizează natural prin diversitatea aspectului lor fizic, prin situația lor, felul de exprimare, prin comportamente și prin valorile lor, au dreptul de a trăi în pace și de a fi cele care sunt. Ea semnifică, de asemenea, că nimeni nu trebuie să-și impună propriile opinii altuia.

Concepția *toleranței etnice* cuprinde două dimensiuni:

1. Sistemul de valori, atitudini, stereotipuri de factură democratică, bazate pe recunoașterea principiului toleranței în relațiile interetnice;
2. Capacitatea umană de a accepta oamenii ca purtători de culturi, conștiințe și tradiții diverse și disponibilitatea psihologică de a interacționa cu reprezentanții altor naționalități în baza toleranței și înțelegerii.

Aceste dimensiuni ale toleranței etnice la persoane pot servi drept bază pentru activitatea de instruire cu copiii, pentru formarea la ei a unei conștiințe tolerante.

Urmând structura propusă, este recomandabil a construi această activitate pe două direcții principale:

Prima se referă la familiarizarea copiilor cu valorile moderne ale relațiilor interetnice (*componenta intelectuală a competenței în probleme de toleranță etnică și religioasă*).

A doua direcție este orientată spre familiarizarea copiilor cu metode și forme concrete de interacțiune tolerantă cu reprezentanții altor naționalități, cu modalități de prevenire și soluționare a situațiilor de conflict (*componenta practică a competenței în problema toleranței etnice și religioase*).

Manifestarea comportamentului tolerant implică respectarea mai multor principii.

1. Conștientizarea calității de purtător al anumitei culturi și limbi și recunoașterea acestui drept pentru alte persoane

În *Declarația Universală a Drepturilor Omului* se precizează: „Toate ființele umane se nasc libere și egale în demnitate și în drepturi. Ele sunt înzestrate cu rațiune și conștiință și trebuie să se comporte unele față de altele în spiritul fraternității”. Doar conștientizând apartenența la poporul său, la cultura și limba sa, omul poate recunoaște dreptul altuia de a se mândri cu propriul popor și de a-și exprima în mod deschis apartenența etnică. Numai în oglinda altei culturi omul poate conștientiza propria cultură, să o vadă mai scilipitoare, mai largă și diversă, poată să se simtă parte a unui întreg, păstrător și continuator al tradițiilor.

2. Lipsa dorinței de a supune pe altcineva

Putem vorbi despre toleranță numai atunci când partenerii nu manifestă dorință de a supune, suprima pe celălalt prin putere, prestigiu, bogăție sau prin forța armelor. Prin urmare, toleranța se construiește numai în baza egalității de poziții ale subiecților care interacționează. Aceasta trebuie să includă neapărat respectul pentru demnitatea fiecăruia, dreptul la existență și la păstrarea identității, manifestarea căreia poate fi limitată doar în măsura necesară pentru atingerea rezultatului acțiunilor comune.

3. Studiarea celuilalt

Întrucât toleranța se bazează pe respectul față de demnitatea subiecților care interacționează, devine obligatorie pentru parteneri studiarea celui mai valoros aspect pro-

priu, considerat de fiecare subiect aparte și important pentru comunicare. Din păcate, în societatea contemporană însăși dorința, și mai ales capacitatea, de a studia o altă persoană în calitate de subiect interesant și deosebit lipsește deseori atât la maturi, cât și la copii. O astfel de activitate dezvoltă interesul cognitiv și activitatea cognitivă a copiilor, ceea ce favorizează dezvoltarea personalității creative. Acest aspect este deosebit de important pentru pedagogi. Familiarizarea copiilor cu cultura, tradițiile și modul de viață al reprezentanților altor naționalități va permite transformarea activității de evaluare, atât de specifică multor oameni, într-una de cunoaștere. Acest lucru, la rândul său, presupune o căutare activă din partea diferitor persoane a valorilor care pot sta la baza coexistenței lor. Astfel se formează și capacitatea individului de a recunoaște existența altor puncte de vedere, opinii, percepții, comportamente, dar și a multitudinii de percepții asupra lumii înconjurătoare și de atitudini față de ea. Oamenii pot afla mai multe despre propria lor cultură prin prisma alterității, observând-o în oglinda celorlalți.

4. Acceptarea celui alt așa cum este el

Această condiție presupune ca subiecții care interacționează să nu încerce să se schimbe unul pe altul, ci să se perceapă ca un tot întreg, cu toate particularitățile individuale.

5. Accentul pe ceea ce ne unește, pe asemănări

Pentru a realiza o interacțiune tolerantă, este importantă găsirea acelor lucruri care unesc partenerii, și nu a celor care îi separă. De aceea, inițial, este necesar a identifica lucrurile comune și abia apoi se va fixa atenția asupra caracteristicilor distinctive într-un context emoțional pozitiv, formându-se astfel stereotipuri etnice pozitive.

Aceste principii se realizează prin intermediul următoarelor forme de activitate a elevilor:

- Compunerea dialogurilor
- Compunerea întrebărilor și a răspunsurilor
- Elaborarea unei narațiuni cu subiect
- Descrierea de tablou
- Înscenarea
- Participarea la conversație
- Soluționarea situației de conflict
- Analiza tabloului
- Confecționarea modelelor, a jucăriilor și a machetelor
- Participarea la jocuri, sărbători populare
- Soluționarea ghicitorilor
- Compunerea strigăturilor, cimiliturilor, poezioarelor etc.

Abordări metodologice generale privind organizarea procesului educațional:

- Să trecem de la percepție la idei și generalizări;
- Să acumulăm experiențe în diverse contacte cu obiectele lumii înconjurătoare, să reflectăm asupra acestor experiențe, să integrăm impresiile într-o imagine complexă a lumii;
- Să ne familiarizăm cu comorile spirituale ale națiunii și să înțelegem faptul că lumea este frumoasă în diversitatea sa;
- Componenta etnoculturală (folclor, jocuri populare, arte și meserii, natura) permite crearea fundalului emoțional necesar pentru copil, stimularea curiozității, sporirea motivației pentru învățare. Aceasta este o modalitate de a stimula activitatea cognitivă, independența, personalitatea puternică, dezvoltarea artistică, familiarizarea cu frumosul și individualitatea poporului. Aceasta este calea de dezvoltare a culturii relațiilor între oameni.

Atitudinea prietenoasă a oamenilor din diferite grupuri față de o altă rasă, naționalitate și grup religios se formează cu luarea în calcul a trei componente: cognitiv, emoțional și comportamental (volitiv).

Drept *mijloace* de educare a eticii în comunicarea interetnică la copii servesc comunicarea ghidată pedagogic cu semenii și cu oamenii maturi de diferite naționalități, arta populară, jocurile, literatura artistică etc. Activitatea de formare a unei atitudini tolerante la copii în comunicarea interetnică începe cu formarea unei atitudini emoționale pozitive vizavi de însăși existența altor popoare, limbi, culturi și gusturi. În acest sens, lucrul cu copiii de vârstă școlară mică trebuie să fie integrat în conținuturile sugerate. Copiilor li se recomandă oferirea de informații generale despre Republica Moldova, legate de istoria, cultura, obiceiurile și stilul de viață al etniilor din Moldova, cunoștințe despre etică, estetică și mediu, perceptibile pentru această categorie de vârstă. Este necesară familiarizarea copiilor cu diferite elemente de artă, inclusiv pictură, muzică și literatură.

Procesul de cunoaștere a culturii oamenilor care locuiesc pe teritoriul Republicii Moldova nu trebuie să se axeze doar pe particularitățile naționale, în detrimentul ideii de unitate a tuturor oamenilor de pe planetă. Este necesară concentrarea atenției copiilor asupra bogăției culturilor și întrepătrunderii lor, asupra talentelor oamenilor și calităților lor umane pozitive, asupra idealurilor morale. Familiarizarea copiilor cu cultura oamenilor trebuie să pornească, în primul rând, de la componenta națională a grupului.

Ținem să menționăm în contextul curriculumului de față că educația sentimentelor patriotice la copiii de vârstă școlară mică trebuie construită pe o atitudine pozitivă față de reprezentanții altor naționalități. Învățătorul trebuie să faciliteze dobândirea de către copii a unor deprinderi etice elementare în relațiile interetnice și formarea la ei a convingerii că oamenii de pe pământ trebuie să trăiască în pace și prietenie.

Metodologia cursului subliniază două tendințe interdependente, care stau la baza disciplinei:

- implicarea directă și activă a elevului în procesul de învățare și educație;
- perceperea valorilor spirituale, morale și estetice ale popoarelor care locuiesc în Republica Moldova este posibilă doar prin comunicarea tuturor participanților la procesul educațional ca subiecți deplin ai unei activități libere în comun.

Orele de *Cultura bunei vecinătăți* își au specificul lor și prezintă un set divers de oportunități educaționale.

Pentru a atinge scopurile formulate în cadrul cursului, învățătorul/profesorul va folosi cele mai eficiente tehnici, metode și mijloace de predare:

- învățarea care se bazează pe căutare și descoperire;
- învățarea bazată pe problematizare;
- învățarea individuală și de grup;
- conversații, dialoguri, discuții;
- festivaluri, spectacole, expoziții individuale, colective, de familie.

Profesorul are libertatea de a alege metodele de predare, ținând cont de caracteristicile de vârstă ale elevilor și specificul instituției de învățământ.

METODE ȘI TEHNICI DE PREDARE-ÎNVĂȚARE

Tipul competenței	Scopul	Metode și tehnici de predare-învățare
1. Cognitivă (de învățare)	A selecta și a sistematiza informații, a utiliza mijloace lingvistice în vorbire.	Exercițiul, conversația, lucrarea practică, revizuirea termenilor-cheie, demonstrarea, <i>Știu—Vreau să știu—Am învățat</i> etc.
2. De comunicare	A însuși modelele de comportament verbal în diverse situații de comunicare.	Modelarea, discuția, problematizarea, graficul T, exercițiul, analiza comportamentului, jocul de rol.
3. Axiologică (valorică)	A avea o atitudine pozitivă față de valorile naționale și general-umane.	Lucrarea practică, compoziția pe temă liberă, demonstrarea, problematizarea.
4. Afectivă (emoțional-voluntară)	A evalua independent situația și a se comporta (inclusiv la nivel verbal) adecvat.	Discuția, jocul de rol, revizuirea contradicțiilor, compunerea povestirilor (oral).
5. Socială	A comunica cu cei din jur, a-și corela punctul de vedere cu opinia altora.	Discuția, conversația, proiectul.

6. Sistemică	A-și lărgi vocabularul cu lexicul potrivit circumstanțelor.	Modelarea, observația, lucrul individual, lucrarea practică, revizuirea termenilor-cheie, lucrul cu manualul.
7. Tehnologică	A studia oportunitățile oferite de diverse resurse și tehnologii informaționale și a le implementa în practica comunicării cotidiene.	Demonstrația, descoperirea, raportul creativ, prezentarea.

FORMELE DE INSTRUIRE

Printre formele de instruire în cadrul disciplinei se aplică:

- forma individuală
- în perechi
- în echipe
- frontală.

O importanță deosebită în cadrul cursului o are **învățarea individuală**, care se organizează sub formă de:

- lucru cu cartea (orice sursă de informație)
- depistare a ideii principale a textului
- structurare a materialului (planul)
- formulare a atitudinii proprii față de cele citite
- exersare a abilității de a asculta activ
- la nivelul stăpânirii active a materiei (întrebare – răspuns)
- prin activitatea organizată de cunoaștere (profesorul prezintă informații interesante despre istoria popoarelor și viața personalităților istorice)
- luându-se în considerare factorul temporal (ascultând un discurs prea lung, elevul își pierde capacitatea de a însuși informația, se „deconectează”)
- temă de casă
- activitate de reproducere a materiei (îndeplinirea sarcinii în conformitate cu tema și conținutul lecției)
- activitate productivă, creatoare (căutarea de informații în sursele suplimentare, compunerea poveștilor, ghicitorilor etc.).

VIII. STRATEGII DE EVALUARE: ORIENTĂRI GENERALE

Evaluarea constituie o etapă esențială în procesul de activitate didactică. Ea este o acțiune didactică complexă, menită să obțină informații despre elev, profesor și procesul de învățământ în ansamblu.

Evaluarea ia act de progresul înregistrat și ajută la determinarea relației dintre rezultatele obținute și metodele utilizate; permite a determina nivelul de cunoștințe al elevilor, în ce măsură li s-au dezvoltat abilitățile, care este atitudinea lor față de disciplina în cauză.

Datele pe care dorim să le obținem ca urmare a activităților ar trebui să fie organizate astfel încât să putem primi răspunsuri la următoarele întrebări:

- Au fost realizate scopurile înaintate? În ce măsură?
- Ce grad de succes are lecția în comparație cu lecția precedentă?
- Ce rezultate neașteptate au fost identificate în procesul de realizare a scopurilor?

Se consideră eficientă evaluarea care:

- indică dacă au fost realizate scopurile și obiectivele
- îl ajută pe profesor să prognozeze dezvoltarea copilului
- îl ajută pe profesor să adapteze sarcinile destinate elevului după posibilitățile acestuia
- îl orientează pe elev spre calea cea mai potrivită de autoafirmare
- îl ajută pe profesor să-și organizeze optimal activitatea.

La evaluarea rezultatelor progresului elevilor se pot utiliza următoarele forme de evaluare:

- observația continuă
- interogarea orală
- cercetarea
- proiectul individual și cel de grup
- portofoliul
- autoevaluarea etc.

Realizările școlare supuse evaluării depind în mod direct de nivelul competențelor care li se formează elevilor.

Tipul competenței	Evaluarea
1. Cognitivă (de învățare)	Evaluarea abilităților de învățare: – înțelegerea informației

	<ul style="list-style-type: none"> – aplicarea cunoștințelor obținute prin acțiuni orientate de model; sarcini creative orale și scrise – evaluarea activităților de studiu.
2. De comunicare	<p>Evaluarea abilităților de comunicare:</p> <ul style="list-style-type: none"> – ascultarea (perceperea informației despre subiectele de discuție) – vorbirea (abilitatea de a-și exprima clar părerea) – lectura (abilitatea de a citi pentru obținerea informației și lărgirea orizontului necesar pentru comunicare).
3. Axiologică (valorică)	<p>Evaluarea atitudinilor valorice față de sine și lume, formate în cursul activității de comunicare și de vorbire drept:</p> <ul style="list-style-type: none"> – conduită etică; – adevăr științific, care este prezentat și studiat; – model estetic, care exprimă impactul asupra simțurilor.
4. Afectivă (emoțional-voluntară)	<p>Evaluarea sferei emoțional-volitivă a elevilor:</p> <ul style="list-style-type: none"> – nivelul de percepere a informației despre comportamentul personajelor, prezentată în literatura artistică; – nivelul de comportament în situații de vorbire, evaluarea acțiunilor pe baza unor modele de comportament, prezentate în literatura artistică; – nivelul convingerilor – capacitatea de a-și argumenta gândurile și acțiunile în diferite situații de comunicare; – nivelul trăirilor – capacitatea de a-și descrie propriile emoții provocate de lectură.
5. Socială	<p>Evaluarea competențelor sociale:</p> <ul style="list-style-type: none"> – comunicarea practică: emiterea mesajului, receptarea mesajului, impactul asupra ascultătorului, contactul, regularea propriei activități în dependență de mersul comunicării etc.; – lucrul în pereche sau în echipă.
6. Sistemică	<p>Evaluarea cunoștințelor și abilităților în sumă:</p> <ul style="list-style-type: none"> – după modulul de instruire.
7. Tehnologică	<p>Evaluarea deprinderilor tehnologice:</p> <ul style="list-style-type: none"> – de a obține informații despre subiect din surse tehnologice diverse; – de a prezenta informația cu utilizarea diverselor mijloace tehnice – de exemplu, calculatorul pentru prezentări; – de a demonstra cunoștințe în timpul instruirii asistate de calculator.

Evaluarea curentă la disciplina *Cultura bunei vecinătăți* se realizează la discreția profesorului, în dependență de posibilitățile organizatorice și planul calendaristic. Formele de evaluare curentă și atestare intermediară și sumativă se selectează cu participarea activă a elevilor și pot fi individualizate. Realizările elevilor la această disciplină se notează după sistemul *admis/respins*, pornind de la cerințele față de nivelul de pregătire a elevilor, descris în curriculum.

IX. REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

1. Achiri I., Cara A. Proiectarea didactică. Orientări metodologice. Chișinău. Lyceum, 2004.
2. Beldiga C., Cojocaru V. et al. Învăț să fiu: Ghid pentru psihologi școlari, diriginți, profesori. Chișinău: CE Pro Didactica, 2008.
3. Bezede R., Goraș-Postică V. et al. Relația școală-familie pentru calitate în educație. Chișinău: CE Pro Didactica, 2010.
4. Cartaleanu T. Ghicov A. Învățarea interactivă centrată pe elev: Ghid metodologic pentru formarea cadrelor didactice din învățământul preuniversitar. Chișinău: Știința, 2007.
5. Cosovan O., Ghicov A. Evaluarea continuă la clasă: Ghid metodologic pentru formarea cadrelor didactice din învățământul preuniversitar. Chișinău: Știința, 2007.
6. Cristea S. Dicționar de pedagogie. Chișinău: Litera, 2000.
7. Dumitrașcu V. (coord.) Citind, învăț să fiu: Auxiliar didactic pentru psihologi școlari, diriginți, profesori. Chișinău: CE Pro Didactica, 2008.
8. Goraș-Postică V. (coord.) Cultura bunei vecinătăți. Țara mea – mândria mea. Caiet de educație interculturală pentru elevii clasei a IV-a. Chișinău: CE Pro Didactica, 2017.
9. Goraș-Postică V. Cultura bunei vecinătăți: opțiuni pentru educația timpurie și cea școlară mică. În: Materialele Conferinței Științifice Internaționale *Învățământul superior: valențe și oportunități educaționale de cercetare și transfer inovativ*, organizată cu prilejul aniversării a 70 ani de la formarea Universității de Stat din Moldova, 28-29 septembrie, 2016, Universitatea de Stat din Moldova. Chișinău: Centrul Editorial-Poligrafic al USM, 2016.
10. Goraș-Postică V., Bezede R. (coord.) Cultura bunei vecinătăți. Baștina mea. Caiet de educație interculturală pentru elevii clasei a II-a. Chișinău: CE Pro Didactica, 2015.
11. Goraș-Postică V., Bezede R. (coord.) Cultura bunei vecinătăți. Curriculum pentru educația interculturală a copiilor din instituțiile de educație timpurie din Republica Moldova. Chișinău: CE Pro Didactica, 2014.
12. Goraș-Postică V., Bezede R. (coord.) Cultura bunei vecinătăți. Curriculum la disciplina opțională pentru clasa I. Chișinău: CE Pro Didactica, 2014.
13. Goraș-Postică V., Bezede R. (coord.) Cultura bunei vecinătăți. Eu, familia mea și vecinii mei. Caiet de educație interculturală pentru elevii clasei I. Chișinău: CE Pro Didactica, 2014.
14. Goraș-Postică V., Bezede R. (coord.) Cultura bunei vecinătăți. Muncim, învățăm, ne odihnim împreună. Caiet de educație interculturală pentru elevii clasei a III-a. Chișinău: CE Pro Didactica, 2016.
15. Goraș-Postică V., Eșanu R., Negru E. Integrare europeană pentru tine, tinere. Chișinău: CE Pro Didactica, 2016.

16. Guțu V. Cadrul de referință al Curriculumului Național. Chișinău: Știința, 2007.
17. Guțu V., Vicol M. Tratat de pedagogie: între modernism și postmodernism. Iași: Performantica, 2014.
18. Temple Ch., Steele J., Meredith K. Inițiere în metodologia dezvoltării gândirii critice. Chișinău: CE Pro Didactica, 2003.
19. Temple Ch., Steele J., Meredith K. Strategii de dezvoltare a gândirii critice pentru toate disciplinele școlare. Chișinău: CE Pro Didactica, 2002.
20. Араджиони М. (ред.) Кримська колицка. Сімферополь: Центр етносоц. дослідж., 2002.
21. Араджиони М., Брунова-Калисецкая И., Наумова Л., Сеницына Н. Культура добрососедства: «Гордимся Крымом». Рабочая тетрадь для 4-го класса общеобразовательных школ Автономной Республики Крым. Симферополь: АнтикВА, 2009.
22. Бахметьева Т., Соколова Г. (сост.) Детские частушки, шутки, прибаутки. Популярное пособие для родителей и педагогов. Ярославль: Академия развития, 2000.
23. Габриелян О., Араджиони М., Гукасян Е. Учебно-методические материалы по культуре мира: спецкурс. Симферополь: Центр этносоциальных исследований, 2002.
24. Гуцу В. Основы национального куррикулума. Chișinău: Știința, 2007.
25. Гуцу В. Развитие и внедрение куррикулума в гимназическое образование: концептуальные положения. Chișinău: Litera, 2000.
26. Засоркина Н. (сост.) Метод проектов в начальной школе: система реализации. Волгоград: Учитель, 2012.
27. Карпенко М. (сост.) Сборник загадок. Пособие для учителя. Москва: Просвещение, 1988.
28. Карпова Е. Дидактические игры в начальный период обучения. Ярославль: Академия развития, 1997.
29. Кенеман А. (сост.) Детские подвижные игры народов СССР: пособие для воспитателей детского сада. Москва: Просвещение, 1988.
30. Кришан А., Гуцу В. Проектирование базового куррикулума. Методологический указатель. Чимишлия: Типчим, 1998.
31. Формирование межэтнической и межконфессиональной толерантности в Крыму: мониторинг существующей системы обучения и воспитания, рекомендации по развитию межкультурного образования и этнического просвещения населения. Симферополь, 2003.
32. <http://prodidactica.md/wp-content/uploads/2017/07/Cultura-Bunei-Vecinatati-pdf>
33. http://prodidactica.md/wp-content/uploads/2017/07/Competenta_Interculturala.pdf
34. <http://prodidactica.md/curricula-optionale/>

GLOSAR DE TERMENI

Artizanat — meșteșug practicat cu artă.

Atitudinea valorică a copilului față de lume — ansamblul ideilor și relațiilor selective, rezultate din conștientizarea realității sociale și a relațiilor dintre oameni.

Comunicare — interacțiunea copilului cu oamenii care îl înconjoară, precum și cu colegii pentru schimbul de informații cognitive și emoționale, cunoștințe, aptitudini și abilități.

Ecologie — știință care se ocupă cu studiul relațiilor dintre organisme și ambianța lor, la nivel de individ, populație sau comunitate.

Educația interculturală — educația cetățenilor de diferite naționalități ale țării în vederea asigurării lor și culturilor lor a unor oportunități egale, educația înțelegerii culturale reciproce, realizarea principiilor de toleranță în relațiile dintre membrii diferitelor grupuri etnice și religioase.

etică — ansamblu de norme în raport cu care un grup uman își reglează comportamentul pentru a deosebi ce este legitim și acceptabil în realizarea scopurilor; morală.

Etichetă — totalitate a normelor de conduită în societate.

Etnie — grup uman cu aceeași origine, limbă și tradiții culturale.

Etnic — referitor la apartenența la un popor; privitor la formele de cultură și de civilizație specifice unui popor.

Etnografie — știință care clasifică popoarele lumii, studiază compoziția, originea și răspândirea lor, urmărește evoluția culturii lor materiale și spirituale, moravurile și particularitățile felului lor de viață, legăturile cultural-istorice reciproce.

Etnologie — știința care studiază cultura și viața popoarelor, etnografie.

Experiența socială a copilului — totalitatea de cunoștințe, abilități și deprinderi de interacțiune cu realitatea socială, sistemul de atitudini față de acestea.

Familie — 1. Formă socială de bază, realizată prin căsătorie, care îi unește pe soți (părinți) și pe descendenții acestora. 2. Totalitatea persoanelor care se trag dintr-un

strămoș comun; neam, descendență.

Faună — totalitatea speciilor de animale de pe glob, dintr-o regiune, epocă geologică etc.

Floră — totalitatea plantelor care trăiesc într-o anumită regiune a globului, într-o anumită perioadă geologică sau într-un anumit mediu.

Genealogie — ordine cronologică a ascendenței membrilor unei familii, a unui neam etc.

Internaționalism — solidaritate, cooperare între națiuni, popoare, țări egale în drepturi, pe baza unor interese și vederi comune, în scopul sprijinului reciproc, al dezvoltării relațiilor politice și economice, al progresului și păcii.

Landșaft — porțiune a unui teren cu formă de relief (câmpii, dealuri, munți), apă și vegetație. (În artă – peisaj.)

Meserie — profesii sau îndeletniciri bazate pe un complex de cunoștințe obținute prin școlarizare și prin practică, care permit celui care le posedă să execute anumite operații de transformare și de prelucrare a obiectelor muncii sau să presteze anumite servicii; îndeletnicirea meseriașului; calificarea profesională a meseriașului; meșteșug, meșterie.

Monument natural — obiect natural rar și prețios din punct de vedere științific sau estetic: pădure de munte, cascadă, râu, peșteră, stâncă etc.

Națiune — comunitate stabilă de oameni, constituită istoricește și apărută pe baza unității de limbă, de teritoriu, de viață economică și de factură psihică, manifestate în particularitățile specifice ale culturii.

Neam — totalitatea persoanelor înrudite între ele prin sânge sau prin alianță; persoană care face parte din aceeași familie cu cineva (în raport cu acesta); rudă.

Naționalitate - care aparține unei națiuni sau unui popor (grup etnic).

Obicei – o regulă comună, norme de comportare socială stabilite tradițional, păstrate de multe generații.

Patriotism — dragoste, devotament pentru patrie și pentru popor.

Popor — comunitate de oameni care locuiesc pe același teritoriu, vorbesc aceeași limbă și au aceleași tradiții culturale.

Realitate socială – realitate, concept la bazat pe oameni ca ființe sociale, viața acestora, activitatea și relațiile dintre ei.

Relicvă — obiect păstrat ca o amintire scumpă din trecut.

Rezervație naturală – teritoriu în care este protejat întregul cadru natural sau doar anumite specii de plante sau de animale. Teren de pământ sau de apă, unde există obiecte de valoare științifică sau culturală (peisaje rare, formațiuni geologice, specii de plante sau de animale).

Ritual — ceremonial desfășurat după reguli tradiționale, cu prilejul nașterii, căsătoriei, morții, cu prilejul semănatului sau al culesului etc.

Socializare — proces de integrare socială a unui individ într-o colectivitate

Spiritualitate — ansamblu de idei și sentimente care caracterizează un popor, o națiune din punctul de vedere al vieții spirituale, al specificului culturii sale.

Toleranță etnică — sistem de valori și idei care se bazează pe acceptarea toleranței în cadrul relațiilor interetnice; capacitatea omului de a accepta persoanele de altă cultură și tradiții, gătința psihologică de a interacționa cu ele în bază de toleranță și înțelegere.

Tradiție — ansamblu de concepții, obiceiuri, datini și credințe care se statornicesc istoricește în cadrul unor grupuri sociale sau naționale și care se transmit (prin viu grai) din generație în generație, constituind pentru fiecare grup social sau național trăsătura lui specifică.

Umanitarism — concepție, atitudine de înțelegere, dragoste față de oameni.

